

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

**«СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТА
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»**

Виконала: студентка II курсу
групи ФЛ–23–1мз
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041
Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Величко Вікторія Андріївна

Керівник к.ф.н., доц. Бірюкова Д.В.
Рецензент к.ф.н., доц. Волкова М.Ю.

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри

(підпис)

Дніпро – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин

Кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » « _____ » 20 ____ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ВЕЛИЧКО ВІКТОРІЇ АНДРІЙВНИ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Соціолінгвістичні аспекти канадського варіанта англійської мови»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) к.ф.н., доц. Бірюкова Д.В.

затверджені наказом УМСФ від « ____ » « _____ » 20 ____ року № _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) _____

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту):

Об'єктом дослідження є канадський варіант англійської як соціокультурний феномен. Предметом аналізу виступають лексичні, фонетичні та граматичні особливості мови у взаємозв'язку з культурними та соціальними факторами. Мета дослідження полягає у визначенні специфічних рис канадського варіанта англійської мови, його соціолінгвістичного статусу та ролі у формуванні мовної ідентичності. Матеріалом дослідження є 320 текстових і аудіовізуальних зразків канадського англійського, зібраних із літератури, медіа, офіційних документів та неформального мовлення.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки:

Які лексичні, фонетичні та граматичні особливості визначають канадський варіант англійської мови, і як вони відрізняються від британського та американського варіантів?

Яку роль відіграють соціальні, культурні та історичні чинники у формуванні канадського варіанта англійської мови та його соціолінгвістичного статусу?

Як ставлення носіїв до канадського англійського впливає на мовну ідентичність та процеси стандартизації мови в Канаді?

5. Консультант розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	09.09.2024	09.09.2024
Розділ 1	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	01.10.2024	01.10.2024
Розділ 2	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	04.11.2024	04.11.2024
Висновки	Бірюкова Д.В., к.ф.н., доц.	02.12.2024	02.12.2024

4. Дата видачі завдання 09.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження їх аналіз	травень 2024	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	червень 2024	виконано
3.	Написання вступу	вересень 2024	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	жовтень 2024	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2024	виконано
7.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2025	виконано
8.	Захист	січень 2025	виконано

Магістрант _____
(підпис)

В. А. Величко _____
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

Д. В. Бірюкова _____
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота – 68 стор., 61 джерело

Об'єкт дослідження: канадський варіант англійської мови як соціокультурне явище.

Мета роботи: вивчення специфіки соціолінгвістичних аспектів канадського варіанта англійської мови з метою визначення його особливостей та ролі в сучасному мовному ландшафті Канади.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення соціолінгвістичних аспектів та канадського варіанта англійської мови (Іваненко Л., Bailey R., Baker P., Davils A. та ін.).

Отримані результати: Канадська англійська мова є результатом складного соціолінгвістичного процесу, що охоплює кілька століть. Її формування було значною мірою обумовлене історичними, географічними та культурними факторами. Багатомовний контекст Канади мав вирішальний вплив на розвиток канадської англійської. Мова різних соціальних груп має свої особливості, пов'язані з освітою, професією та соціальним статусом. Контактні мовні явища є невід'ємною частиною канадської англійської. Взаємодія з французькою мовою призвела до появи численних галліцизмів, а також до змін у граматиці та синтаксисі. Мови корінних народів та мови іммігрантів також внесли свій вклад у лексичний склад канадської англійської.

Сучасні тенденції глобалізації та розвитку технологій впливають на канадську англійську, як і на будь-яку іншу мову. Нові слова та вирази, пов'язані з інтернетом, соціальними мережами та іншими аспектами сучасного життя, постійно з'являються в мові.

Ключові слова: соціолінгвістичний підхід, Канада, лінгвістичні особливості, англійська мова, стандартизація, мовна ідентичність.

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the study of the sociolinguistic aspects of the Canadian variant of English as a sociocultural phenomenon.

The object of the work can be defined as the Canadian variant of English in the context of its sociocultural characteristics.

The main aim of the paper consists in exploring the specific features of Canadian English and analyzing its role in shaping the contemporary linguistic landscape of Canada. It determined the accomplishment of such objectives as:

- examination and synthesis of the theoretical principles of sociolinguistics and Canadian English studies;
- investigation of the historical, geographical, and cultural factors influencing the development of Canadian English;
- exploration of linguistic features and contact phenomena unique to Canadian English, including interactions with French and other languages.

Canadian English is a distinctive variety formed through complex sociolinguistic processes over centuries. It reflects Canada's multilingual context, with noticeable influences from French, Indigenous languages, and immigrant languages. Features of Canadian English are also shaped by social variables such as education, profession, and social status. Additionally, globalization and technological advancements have introduced new lexicon related to modern life and digital communication.

The scientific novelty of the presented research lies in its analysis of the sociolinguistic aspects of Canadian English, highlighting the interplay of historical, cultural, and linguistic factors in its evolution.

Key-words: *sociolinguistic approach, Canada, Canadian English, linguistic features, standardization, multilingualism.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА КОНТЕКСТ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1. Поняття варіанту мови.....	6
1.2. Соціолінгвістичний підхід.....	13
1.3. Канада як багатомовний простір.....	18
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ	
2.1 Фонетичні особливості.....	25
2.2 Лексичні особливості.....	29
2.3 Граматичні особливості.....	33
РОЗДІЛ 3. СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС КАНАДСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ	
3.1. Стандартизація.....	37
3.2. Атитуди до канадського варіанту.....	44
3.3. Мовна ідентичність.....	50
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

Канада як одна з найбільш багатонаціональних країн світу має унікальний мовний ландшафт, що формується під впливом історичних, соціальних та культурних чинників. Особливий варіант англійської мови, який сформувався в Канаді, є не лише засобом спілкування, а й важливим елементом національної ідентичності та відображення суспільних процесів. Розуміння специфіки канадського англійського має практичну цінність для міжкультурної комунікації, перекладу, викладання мови як іноземної та соціолінгвістичних досліджень.

Детальним дослідженням канадським варіантом англійської та соціолінгвістикою займалися Брич Р. В. [3], Девдок І. В. [6], Довженко Е. В. [8], Каронська А. В. [13], Бакар П. [24], Бесіп П. [29], Біггер З. [32], Давільс А. [36], Фергусон К. [39], Хавер С. [42], Джоргенсен М. [45], Карміс Е. [46], Лакофф Дж. [50], Павіленс Е. [55], Роджерс Л. [56]. Їх дослідження акцентують увагу на соціолінгвістичних аспектах та канадського варіанта англійської мови.

Актуальність роботи полягає в тому, що в умовах глобалізації мовні варіанти, зокрема канадський англійський, набувають все більшої значущості.

Об'єктом дослідження є канадський варіант англійської мови як соціокультурне явище.

Предметом дослідження є соціолінгвістичні особливості канадського варіанта англійської мови, зокрема: вплив соціальних факторів (регіон, соціальний статус, етнічна приналежність) на мовну поведінку.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі соціолінгвістичних аспектів канадського варіанта англійської мови з метою визначення його особливостей та ролі в сучасному мовному ландшафті Канади.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) проаналізувати лінгвістичну літературу з досліджуваної теми;
- 2) визначити основні соціолінгвістичні характеристики канадського

англійського;

3) з'ясувати вплив соціальних факторів на мовну поведінку носіїв канадського англійського;

4) порівняти канадський англійський з іншими варіантами англійської мови;

5) оцінити роль канадського англійського в процесах глобалізації та мультикультуралізму.

Матеріалом дослідження стали 320 текстових і аудіовізуальних зразків канадського варіанта англійської мови, відібраних методом суцільної вибірки з різних джерел. До аналізованих матеріалів належать статті з періодичних видань (*The Globe and Mail, Toronto Star, National Post, Maclean's*), літературні твори канадських авторів, офіційні документи, записи радіо- та телепередач, а також транскрипти неформальних діалогів. Окрему увагу було приділено матеріалам, що демонструють регіональні та соціальні відмінності в мовленні.

Методи дослідження. Дослідження здійснювалось на основі використання таких методів та прийомів: лінгвістичного спостереження та аналізу, контекстуального та порівняльного методів, соціолінгвістичного аналізу.

Практична значущість дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів у таких сферах, як викладання англійської мови, створення лексикографічних матеріалів, розвиток міжкультурної комунікації та подальші соціолінгвістичні дослідження.

Робота пройшла **апробацію** на 1-й науково-практичній студентській конференції. Результати дослідження представлено в 1 публікації:

1. **Величко В. А.** Соціолінгвістичні аспекти канадського варіанта англійської мови. *Innovative Education: Problems and Prospects of Scientific Research: international scientific and practical conference*. Stuttgart, Germany: International Scientific Unity, 2024. С. 284-286.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів,

висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи дослідження, зокрема поняття мовного варіанта, соціолінгвістичний підхід і багатомовність Канади.

Другий розділ присвячено лінгвістичним особливостям канадського англійського, зокрема його фонетичним, лексичним і граматичним характеристикам.

У третьому розділі аналізується соціолінгвістичний статус канадського англійського, що охоплює питання стандартизації, ставлення до варіанта та мовної ідентичності.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 68, кількість використаних джерел 62.

РОЗДІЛ I

Теоретичні основи та контекст дослідження

1.1. Поняття варіанту мови

Мовний варіант є однією з офіційно визнаних версій плюрицентричної мови. Це поняття використовується для позначення різновидів однієї мови, які виникають у межах різних географічних, політичних або культурних контекстів. Такі варіанти, як правило, формуються у процесі історичного розвитку, коли одна й та ж мова стає засобом спілкування для різних народів або етнічних груп. Ці групи можуть мати спільне етнокультурне походження, але водночас вони розвиваються в умовах різного суспільного устрою, що й спричиняє появу унікальних мовних характеристик.

Мовні варіанти часто формуються на основі одного спільного джерела, яким може бути стародавня мова, що колись була поширена в певному регіоні або серед певного народу. Розвиток мовних варіантів пов'язаний з тим, що мова постійно змінюється під впливом різноманітних факторів, таких як:

- Культурні особливості: різні народи створюють власні традиції, які впливають на лексику, ідіоми та мовні конструкції.
- Географічне середовище: клімат, ландшафт, доступ до ресурсів, спосіб життя – усе це впливає на формування унікальної термінології та мовного забарвлення.
- Історичні умови: війни, міграція, колонізація, соціальні та економічні зміни сприяють утворенню нових мовних норм.
- Політичний контекст: незалежність країн, націоналізм та інші політичні процеси часто відіграють вирішальну роль у закріпленні мовних варіантів на офіційному рівні.

Одним із найважливіших чинників у формуванні мовних варіантів є колонізація. У процесі європейської колонізації XVI-XIX століть великі імперії, такі як Британська, Іспанська, Французька та Португальська, поширювали свої мови на нових територіях. Мовна політика колонізаторів

була різною: іноді вона мала примусовий характер, іноді мова впроваджувалася через освіту, торгівлю або релігійні місії.

Характерні приклади мовних варіантів можна подати в такому переліку:

1) Англійська мова

Англійська є однією з найбільш плюрицентричних мов світу. Її варіанти формувалися під час британської колонізації та завдяки глобалізації. Найвідоміші мовні варіанти англійської:

- Британський: класичний варіант англійської мови, який є стандартом у Великій Британії.
- Американський: варіант, що виник у Сполучених Штатах, де за кілька століть відбулося значне відхилення від британського стандарту. Американська англійська має свої особливості у вимові, граматиці та лексиці (наприклад, «color» замість «colour», «elevator» замість «lift»).
- Австралійський: сформувався під впливом британської колонізації та взаємодії з корінним населенням.
- Індійський: англійська мова в Індії є результатом багаторічного панування Великої Британії. Індійський варіант англійської характеризується впливом місцевих мов, таких як гінді, бенгалі чи панджабська.

2) Іспанська мова

Іспанська мова, поширена на території Латинської Америки, значно відрізняється від варіанта, яким розмовляють в Іспанії. Наприклад:

- Латиноамериканський варіант: у різних країнах, таких як Мексика, Аргентина чи Чилі, іспанська мова має свої особливості в лексиці та вимові. Наприклад, в Аргентині використовується «vos» замість «tú» для другої особи однини.
- Європейський варіант: класична іспанська мова, яка базується на кастильському діалекті.

3) Французька мова

Французька, як і інші колоніальні мови, має кілька варіантів, сформованих під час колонізації. Наприклад:

- Канадський французький: використовується в Квебеку та інших франкомовних регіонах Канади. Він значно відрізняється від французької мови, якою розмовляють у Франції, через вплив англійської мови та місцевих діалектів.

- Африканський французький: поширений у колишніх французьких колоніях у Західній та Центральній Африці.

Мовні варіанти мають значний вплив на розвиток та вивчення мов. Вони допомагають глибше зрозуміти історію, культуру та суспільні процеси в різних країнах. Крім того, мовні варіанти є ключовим фактором у вивченні мовних змін і тенденцій.

Знання особливостей мовних варіантів дозволяє краще адаптувати навчальні матеріали до потреб студентів. Наприклад, ті, хто вивчає англійську для роботи в США, повинні знати американський варіант, тоді як для роботи у Великій Британії – британський.

Мовні варіанти впливають на те, як люди спілкуються у глобалізованому світі. Наприклад, міжнародні організації, такі як ООН, враховують різницю між французькими, іспанськими та англійськими варіантами при створенні офіційних документів.

Деякі країни підтримують розвиток своїх мовних варіантів на офіційному рівні. Наприклад, Канада активно захищає канадський французький, а Індія розвиває свій варіант англійської як засіб спілкування між численними етнічними групами.

Мовні варіанти є важливим аспектом мовної еволюції. Вони відображають історію, культуру та спосіб життя народів, які їх використовують. Плюрицентричні мови, такі як англійська, іспанська, французька та португальська, є яскравим прикладом того, як мова може

адаптуватися до нових умов, зберігаючи водночас зв'язок зі своїм етнокультурним джерелом.

У сучасному світі мовні варіанти не тільки сприяють збереженню культурної різноманітності, але й допомагають зміцнити зв'язки між країнами та народами. Їхнє вивчення є ключовим для розуміння процесів глобалізації, інтеграції та ідентичності в сучасному суспільстві.

Мова має виражений «привнесений» характер, зазвичай ґрунтується на мовленні столиці в часи початку колонізації або на говорах тих регіонів метрополії, з яких прибуло найбільше мігрантів. У період відсутності телекомунікацій, зменшення міграційних потоків з метрополії, воєн за незалежність та впливу інших мов, між мовою колоній і метрополій накопичується значна кількість відмінностей [Smith 2014, с.135].

Проте, завдяки відновленню контактів у XX-XXI століттях, ці відмінності не досягають такого рівня, щоб перетворитися на окремі мови. Важливо не плутати мовні варіанти з діалектами, оскільки останні, як правило, існують всередині однієї мови.

Англійська мова характеризується широким географічним поширенням та значною кількістю носіїв. Її мовні варіанти офіційно визнані в США, Великій Британії, Австралії та Шотландії, яка має свої особливості у фонетиці. Крім того, англійська мова використовується на напівофіційному рівні в таких країнах, як Індія, Пакистан, Південноафриканська Республіка та інших, де кількість носіїв англійської як рідної мови є невеликою.

На відміну від іспанської, англійські мовні варіанти характеризуються значним поділом на діалекти білих, які більше наближені до стандарту Великої Британії, та креолізовані говірки кольорових. Ці варіанти відрізняються фонетикою, біднішою лексикою та іншими аспектами, що є наслідком історичної практики сегрегації, обмеженого міжрасового спілкування, а також прихованих і відкритих проявів расизму з обох сторін на всіх рівнях.

Національна норма (національний варіант загальної норми), що відображає специфіку мовного варіанту, є унікальною та самодостатньою. Вона сприймається і існує в межах своєї національної групи та завжди слугує гарним засобом національної ідентичності оратора. Національний варіант мови є так само суспільно визнаним і зразковим, як і інші варіанти норми цієї мови [Williams 2015, с.38].

Національні варіанти є різновидами норм єдиної літературної мови. У зв'язку з цим зазвичай вважається, що існує власний кодифікований стандарт (наприклад, американський стандарт англійської мови, який іноді розглядається як окрема норма).

Лінгвісти зазначають, що джерела формування національних різновидів мови, особливо на початкових етапах, значною мірою залежать від діалектів та інших місцевих форм мови (таких як діалект міста або побутово-розмовні варіанти).

У цьому контексті важливо розрізняти національні варіанти мови від територіальних або регіональних варіантів, які є певними сукупностями регіональних особливостей. Ці особливості можуть виникати в будь-якому літературознавчому мовленні, що сформувалося на основі діалектів, які значно відрізняються один від одного, або в мовах, що мають значну територію поширення [Svidler 1997, с.19].

У рамках розвитку та функціонування національних варіантів важливо зазначити, що, попри різний рівень вираженості відмінностей, вони завжди мають специфічні характеристики, які забезпечують їм не лише стабільність, а й можливість подальшого розвитку в межах цих форм, за умови збереження їх територіального та соціального контексту.

Розробка теорії національних мовних варіантів, проведена в українському мовознавстві в 60-90-х роках, відкриває нові перспективи для розуміння національної мови в умовах існування численних варіантів. Це

дозволяє розглядати мову як таку, що має потенціал для самостійного та незалежного розвитку [Bakar 2012, с.37].

Взаємозв'язки між різновидами єдиної мови варто розглядати як рівноправні у соціальному, культурному, політичному та мовному аспектах. На прикладі англійської мови можна побачити її багатонаціональність, що свідчить про її належність не до одного, а до кількох етнічних угруповань, що робить її неоднорідною.

Англійська мова, як багатонаціональна, виступає складною, географічно поширеною та ієрархічно організованою багатовимірною системою, яка задовольняє комунікативні, пізнавальні та інші потреби етнічно й соціально різнорідного кола її користувачів.

У реальному використанні англійська мова як архісистема проявляється у вигляді різних варіантів. Вони розрізняються за універсальними критеріями, такими як певні критерії ідеалізації. Наприклад, британська англійська є первинним варіантом, тоді як варіанти англійської мови в США, Канаді та Австралії є похідними, первинними варіантами, які максимально інтегрують власні аксіологічні та деонтичні норми. Ці фактори, в свою чергу, сприяють формуванню специфічних рис у кожному з варіантів.

Канадська англійська мова є результатом чотирьох хвиль імміграції та заселення, які тривали майже два століття. Першою значною та найважливішою з лінгвістичної точки зору наповненням англомовних носіїв в Канаді став вплив лоялістів, переважно з Нью-Йорка, Нью-Джерсі та Пенсильванії [Bailey 2012, с.68].

Ці люди залишилися вірними британській армії під час війни за незалежність Північної Америки, а після її поразки оселилися на вільних територіях Канади, що належала Британській імперії. У зв'язку з цим деякі дослідники вважають, що канадська англійська має свої корені в північному варіанті американської англійської.

Канадська англійська мова поєднує елементи британського варіанту (переважно в правопису) та американського варіанту, який суттєво впливає на лексику і фонетику. Вплив інших мов, зокрема французької (другої державної мови Канади), мов корінних народів та мов іммігрантів, є менш помітним.

Лексично канадська англійська ближча до американського варіанту, ніж до британського, де можна спостерігати багато виразних відмінностей. Дослідники також виділяють невелику групу унікальних канадських слів, що спростовує думку про те, що канадська англійська є лише сумішшю американського та британського варіантів.

Враховуючи особливості територіального розселення, а також політичні, економічні та соціально-культурні фактори, можна стверджувати, що в фонетичному плані канадський варіант англійської мови займає проміжну позицію між британською («оксфордською») та американською англійською, при цьому переважають фонетичні характеристики американського стандарту.

У найбільших містах Канади, таких як Ванкувер і Торонто, англійська мова активно взаємодіє з мовами іммігрантів, які перебувають на різних етапах адаптації до канадської культури та мови. За різними оцінками, в країні існує близько 76 неофіційних мов, які певною мірою впливають на розвиток канадської англійської.

Приблизно половина населення Торонто та Ванкуверу спілкується мовами, що не є офіційними в країні. У деяких містах з великою кількістю людей, які користуються неофіційними мовами, формуються різноманітні етнічні варіанти англійської.

Лексичний запас мов ніколи не може повністю відобразити всю безмежність людського досвіду та навколишнього світу в своєму існуючому складі. Тому більшість лексичних та семантичних рядів і систем завжди перебуває у готовій номінації, готова до появи нових явищ.

Канадський варіант мови є специфічною формою, що вживається в Канаді, і має свої відмінності від інших варіантів тієї ж мови (наприклад, британської або американської англійської) у вимові, лексиці, граматиці та інших мовних особливостях [Савченко 2008, с.19].

Канадський варіант мови є наслідком складного поєднання історичних, географічних, соціальних та лінгвістичних чинників. Він має свої особливості, які відрізняють його від інших варіантів англійської та французької мов, що робить його унікальним. Дослідження канадського мовного варіанту є важливим для розуміння мовної ситуації в Канаді та загальних процесів мовних змін.

Зважаючи на інновації, які можуть виникати під час будь-якої комунікації, треба розглянути миттєвість системи. Це вимагає, щоб всі відносини в лексемах були дуже флексабельні та різноманітними. Лексико-семантичні підсистеми характеризуються відкритістю, що є ключовою особливістю мови, оскільки саме це дозволяє їй постійно функціонувати та розвиватися.

1.2.Соціолінгвістичний підхід

Соціолінгвістика – це цікава сфера мовознавства, що вивчає глибокий зв'язок між мовою та суспільством. Вона дозволяє нам зрозуміти, як соціальні чинники впливають на нашу мову, а також як сама мова формує наше сприйняття світу і наше місце в ньому [Селіванова 2008, с.369].

Соціолінгвістика, також відома як соціальна лінгвістика, є міждисциплінарною наукою, що об'єднує аспекти мовознавства, соціології, етнопсихології та етнографії. Її мета – дослідити суспільну природу мови, її роль у соціальних процесах, вплив різних соціальних факторів на мовну систему, а також значення мовного спілкування для функціонування суспільства.

Основними темами, якими вона займається, є соціальне розташування мови, взаємозв'язок між мовою та нацією, мовна ситуація, взаємодія мови і

культури, двомовність і багатомовність, а також мовне планування і мовна політика.

Кожна мова є унікальним і надзвичайно цінним культурним надбанням народу. мова відображає багатий історичний досвід попередніх поколінь, передає унікальний менталітет, спосіб мислення, традиції та духовні цінності конкретного етносу. Вона є ключовим елементом, що об'єднує людей, формує національну ідентичність і сприяє духовній консолідації. Без мови неможливо уявити існування жодної нації, адже саме вона виступає зв'язковою ланкою між поколіннями, інструментом передачі знань, цінностей і культурних традицій.

У державотворенні мова відіграє фундаментальну роль. Вона не лише допомагає організувати суспільне життя, але й підтримує єдність і гармонію серед людей, незалежно від їхнього регіонального або соціального походження. мова є символом незалежності держави, її культурної самобутності та історичного розвитку.

Мовознавство – це наука, що вивчає мову в усіх її аспектах: будову, функціонування, історичний розвиток та закономірності змін. Залежно від своїх цілей та завдань, мовознавство поділяється на два основних напрями:

1. Загальне мовознавство:

- Цей напрям досліджує мову як універсальне явище, притаманне людському суспільству.
- Аналізуються її будова, закономірності функціонування та спільні риси, які є базовими для всіх мов світу.
- Загальне мовознавство допомагає зрозуміти, як формується мова, які чинники впливають на її розвиток та збереження.

2. Спеціалізоване мовознавство:

- Зосереджується на вивченні конкретних мов, мовних груп чи цілих мовних родин.

- Основним завданням є збір і аналіз фактичного матеріалу, який у подальшому слугує основою для теоретичних висновків.
- Наприклад, це може бути дослідження граматики певної мови, аналіз лексики, вивчення історичних змін у фонетиці чи синтаксисі.

Значення мови для науки, культури та суспільства. Мова, як невід’ємна частина культури, стає об’єктом міждисциплінарних досліджень. Її вивчають не лише мовознавці, але й історики, етнографи, соціологи, психологи, антропологи та навіть філософи. Це пояснюється тим, що мова виконує надзвичайно багато функцій:

- Комунікативна: забезпечує спілкування між людьми.
- Культурна: слугує засобом передачі духовних цінностей, традицій та знань.
- Ідентифікаційна: допомагає людям усвідомити свою належність до певної культури чи нації.

У сучасному глобалізованому світі особливо важливо зберігати мовне розмаїття, адже кожна мова – це унікальна скарбниця знань, історії та досвіду людства.

Завдяки своєму теоретичному спрямуванню, загальне мовознавство створює лінгвістичну базу, яка часто визначається як теоретична лінгвістика. Ця галузь охоплює фундаментальні аспекти мови, розглядаючи її як соціальне явище у взаємозв’язку з іншими проявами реальності. [Wierzbicka A. 1999].

Методологія в мовознавстві визначає загальний напрямок і характер лінгвістичного дослідження, що суттєво впливає на його наукові результати. Як і в інших наукових сферах, методологія виконує чотири основні функції:

- 1) формулювання та побудова предмета дослідження з чітким визначенням його сутності та відмежуванням від схожих наук;
- 2) встановлення суті кожного індивідуального знаходження у зв'язку з загальною метою вивчення предмета;

3) розробка методів і прийомів дослідження мови, а також рекомендацій щодо їх практичного використання;

4) значення відповідності отриманих результатів поставленої мети.

Питання про зародження традицій української соціолінгвістики залишається відкритим для дискусій. Історію її становлення можна інтерпретувати по-різному: або від моменту, коли в українських текстах почали аналізувати зв'язок мови із суспільством, або з часу, коли в науковому мовознавстві почали приділяти увагу соціальним аспектам мови. Також це може включати період, коли соціолінгвістичні ідеї вперше офіційно були відображені у наукових словниках, монографіях чи статтях [Девдюк 2012, с.15].

Зважаючи на те, що у наукових роботах XIX століття вперше почали використовувати соціологічні терміни разом із лінгвістичними, історичними та культурологічними для пояснення взаємодії між мовою та суспільством, можна стверджувати, що в українському науковому дискурсі суспільний характер мови можна охарактеризувати через чотири ключові періоди:

1. від другої половини XIX століття до формування соціологічного підходу у мовознавстві (до 20-х років XX століття);
2. період становлення соціологічного напрямку (20–40-ві роки XX століття);
3. етап розвитку радянської соціолінгвістики (50–90-ті роки XX століття);
4. сучасний етап соціолінгвістичних досліджень, що триває з 90-х років минулого століття до сьогодні.

Соціолінгвістика сформувалася як наукова дисципліна у другій половині XX століття, об'єднавши елементи мовознавства, соціології, етнографії та соціальної психології. На відміну від соціології мови, яка аналізує соціальні та політичні явища через призму мовних фактів, соціолінгвістика досліджує функціональну роль мови в суспільстві.

Виникнення соціолінгвістики як окремої дисципліни було зумовлене не лише внутрішніми потребами систематизації зв'язків між мовою та суспільством, а й зовнішніми факторами, зокрема процесом деколонізації та створенням нових незалежних держав, які стикалися з питаннями статусу мови на рівні держави, її унормування та взаємозв'язку з іншими мовами.

Термін «соціолінгвістика» вперше запропонував у 1952 році американський соціолог Х. Каррі. Однак офіційним початком розвитку цієї галузі вважається 1963 рік, коли в Сполучених Штатах було засновано Комітет із соціолінгвістики, що закріпив її як окремий науковий напрям. У 1970-х роках курси з соціолінгвістики офіційно почали викладатися.

Соціолінгвістика виникла на основі соціологічного підходу в мовознавстві, де мова розглядалася переважно як інструмент спілкування та діяльності людини в суспільстві, з урахуванням її соціального статусу та ролі особистості [Карасик 2004, с.167].

Цей підхід поєднував різноманітні методологічні ідеї, що походять з філософії Просвітництва, психологічного напрямку в мовознавстві, марксистської філософії та позитивізму. Проте основна мета цього напрямку полягала в дослідженні соціальної природи мови, її комунікативної функції, а також взаємозв'язку між мовою, суспільством і соціально активною особи/стістю.

Соціолінгвістика є відносно новою наукою. В Україні дослідження в цій галузі почали з'являтися в 60-х роках ХХ століття. Вчені аналізували питання мовної політики та мовного будівництва в країні, взаємозв'язок мови з ідеологією та культурою, а також різні аспекти двомовності. Політичні умови значно впливали на розвиток соціолінгвістики. Багато наукових робіт мали тенденційний характер, створюючись для підтримки офіційної політики та ідеології.

У соціолінгвістичних дослідженнях 60-80-х років домінувала зосередженість на внутрішніх процесах розвитку мови, тоді як реальні мовні

ситуації в Україні та її регіонах залишалися поза увагою. При цьому джерельна база здебільшого обмежувалася інформацією, отриманою з даних переписів населення.

Спроби дослідити питання русифікації та поступового обмеження сфер використання української мови зазнавали переслідувань. З другої половини 80-х років вчені почали відходити від попередніх стереотипів, розвиваючи нові напрями та методи дослідження, активно використовуючи анкетування.

Соціолінгвістичний підхід відкриває нові, більш глибокі перспективи для аналізу тексту. Він сприяє розумінню того, як мова впливає на наше сприйняття світу та як вона взаємодіє з соціальними процесами.

Соціолінгвістика – це наука, що розкриває перед нами захоплюючий світ мовного різноманіття та його взаємозв'язку з нашим суспільством. Знання соціолінгвістичних процесів дозволяє нам ефективніше спілкуватися, подолати мовні бар'єри та створювати більш інклюзивне суспільство.

1.3. Канада як багатомовний простір

Канада, будучи однією з наймультикультурніших країн у світі, є яскравим прикладом мовного різноманіття. Офіційними мовами в Канаді є англійська та французька, проте мовна ситуація в країні є значно більш складною та цікавою.

Історія Канади як багатомовної нації бере свій початок у колоніальний період. У XVII столітті французькі поселенці заснували Квебек, тоді як англійські колоністи освоювали інші регіони сучасної Канади. Ця подвійна спадщина стала основою для білінгвізму, який є однією з основних рис канадської ідентичності.

З часом, завдяки масовій імміграції з різних частин світу, мовна палітра Канади стала ще більш різноманітною. Сьогодні в країні проживають представники понад 200 різних етнічних груп, кожна з яких приносить свої мови та культурні традиції.

Уряд Канади реалізує активну мовну політику, яка має на меті підтримку

мовного різноманіття та забезпечення рівних прав для всіх мовних спільнот. Офіційний статус англійської та французької мов закріплений у Конституції Канади.

Масова імміграція, яка протягом кількох століть впливала на демографічний склад Канади, значно збагатила мовну палітру країни. Сьогодні Канада є домом для багатьох етнічних громад, кожна з яких привнесла свою унікальну мовну спадщину. Окрім офіційних мов — англійської та французької, які займають центральне місце в житті канадського суспільства, у країні активно використовуються десятки інших мов.

Серед найпоширеніших мов іммігрантських громад виділяються китайська (включаючи мандаринську та кантонську), панджабі, італійська, іспанська, арабська, тагальська, німецька, корейська, хінді та португальська. Ці мови не тільки слугують засобом спілкування в межах певних етнічних груп, але й впливають на загальну мовну ситуацію в Канаді.

Масова імміграція призвела до формування багатьох багатомовних спільнот, які активно взаємодіють одна з одною. У великих містах, таких як Торонто, Ванкувер, Монреаль і Калгарі, можна знайти цілі райони, де переважає використання мов іммігрантських громад. Наприклад:

- У Торонто китайська мова є однією з найпоширеніших після англійської та французької. Багато громадських закладів, таких як школи, лікарні та адміністративні установи, пропонують послуги китайською мовою.
- У Ванкувері, завдяки великій спільноті вихідців з Індії, панджабі та хінді стали широко використовуваними мовами, зокрема у сфері бізнесу.
- У Монреалі, крім французької, значне поширення отримали арабська та іспанська мови завдяки іммігрантам із Північної Африки та Латинської Америки.

Таке мовне різноманіття сприяє виникненню соціолектів — особливих мовних форм, які характеризуються змішуванням елементів різних мов.

Наприклад, у великих містах Канади можна почути своєрідні діалекти, де англійська або французька переплітаються з елементами інших мов, таких як китайська чи арабська.

Іммігрантські мови відіграють важливу роль у збереженні етнічної ідентичності громад. Багато батьківських комітетів та культурних організацій організовують уроки рідної мови для дітей, щоб забезпечити передачу мовної спадщини наступним поколінням. У великих містах Канади діють сотні шкіл вихідного дня, де викладають такі мови, як китайська, українська, польська, португальська, в'єтнамська та багато інших.

Інший важливий аспект – це медіа. Іммігрантські громади Канади мають власні радіостанції, телевізійні програми, газети та онлайн-платформи, які ведуть мовлення рідними мовами. Наприклад, у Торонто діють десятки радіостанцій, що транслюють програми арабською, італійською, португальською та іншими мовами.

Канадська мовна політика орієнтована на захист і підтримку мовного різноманіття. Законодавство країни гарантує права етнічних громад на збереження рідної мови та забезпечення доступу до освітніх програм рідною мовою.

На державному рівні підтримуються різні ініціативи, спрямовані на популяризацію мов іммігрантів та корінних народів. Наприклад, в багатьох регіонах Канади створюються мовні центри, які допомагають новоприбулим адаптуватися, водночас забезпечуючи збереження їхньої рідної мови.

Мовне різноманіття також призводить до змін у мовних нормах. У Канаді дедалі частіше можна почути мову, збагачену словами та виразами з різних мов. Цей процес особливо помітний серед молоді, яка активно використовує в своєму мовленні елементи культурного і мовного різноманіття.

Наприклад, у Торонто популярним явищем є поява так званого «канадського діалекту», в якому англійська мова взаємодіє з елементами

китайської, хінді чи арабської. Молодь використовує такі гібридні мовні конструкції як у повсякденному житті, так і у творчих формах, таких як музика чи соціальні медіа.

У Канаді існує багато мов, але офіційними та основними є англійська та французька. За даними перепису 2016 року, англійська є рідною для 56,0 % канадців, тоді як французька – для 21,4 %. Загалом 86,2 % населення володіє англійською, а 29,8 % – французькою.

Відповідно до закону «Про офіційні мови» 1969 року, англійська та французька мають офіційний статус на федеральному рівні для всіх державних установ, включаючи суди, і все федеральне законодавство видається двома мовами. Нью-Брансвік є єдиною провінцією Канади, де англійська та французька мови конституційно визнані офіційними.

У Квебеку офіційною мовою є французька, хоча конституція провінції вимагає, щоб усі законодавчі акти приймалися як французькою, так і англійською, а судові процеси могли проводитися будь-якою з цих мов. Подібний конституційний захист також існує в Манітобі.

Для забезпечення більш точного моніторингу двох офіційних мов, перепис населення Канади збирає низку демолінгвістичних характеристик, які не включені до переписів більшості інших країн. Серед них - рідна мова, мова спілкування вдома, перша офіційна мова та мова, якою людина працює.

Мовне різноманіття Канади перевищує межі двох офіційних мов. У країні 4,7 мільйона осіб (14,2 % населення) вказали, що вдома найчастіше спілкуються мовою, відмінною від англійської чи французької. Крім того, 1,9 мільйона людей (5,8 % населення) зазначили, що регулярно використовують цю мову як другу, поряд з основною домашньою мовою – англійською або французькою [Barkel 200. с.24].

Загалом, 20,0 % населення Канади повідомили, що вдома спілкуються мовою, відмінною від англійської чи французької. Для приблизно 6,4 мільйона осіб іншою мовою була мова іммігрантів, яку вони використовували

найчастіше або регулярно вдома, самотійно або разом з англійською чи французькою. Більш ніж 213 000 людей спілкувалися мовою аборигенів. Нарешті, близько 25 000 осіб вказали, що використовують мову жестів вдома (15 000 найчастіше і 9 800 регулярно).

У Канаді існує безліч мов корінних народів. В цілому, ними користується менше одного відсотка населення. Приблизно 0,6% канадців (тобто 200 725 осіб) вказують на корінну мову як свою рідну.

У франко-канадців спостерігається зростання етнічного різноманіття, хоча воно все ще відстає від англосовних регіонів країни. У 2006 році 91,5 % франкомовних жителів Квебеку ідентифікували себе як «французи» або «канадці» за походженням. Починаючи з 1970-х років, зі збільшенням імміграції з країн, де французька мова є основною, 3,4% жителів Квебеку повідомили про своє алжирське, камерунське, мадагаскарське, сенегальське чи туніське походження [Devis 2021, с.280].

Інші групи не франкомовних іммігрантів, такі як ірландські католики, італійці, португальці та інші, також асимілювалися в франкомовну громаду протягом поколінь. Ірландці, які почали прибувати до Квебеку в 1830-х роках, стали першою такою групою, що пояснює наявність п'яти прем'єр-міністрів ірландського походження в Квебеку: Джона Джонса Росса (1884-1887), Едмунда Джеймса Флінна (1896-1897), Данієля Джонсона-старшого (1966-1968), П'єра-Марка Джонсона (1985) та Данієля Джонсона-молодшого (1994).

Згідно з даними перепису населення 2011 року, 98,2 % канадців володіють однією або обома офіційними мовами країни. У період з 2006 по 2011 рік кількість осіб, які вказали, що можуть спілкуватися обома офіційними мовами Канади, зросла майже на 350 000, досягнувши 5,8 мільйона.

Рівень двомовності серед населення Канади підвищився з 17,4 % у 2006 році до 17,5 % у 2011 році. Зростання англо-французької двомовності в країні було переважно зумовлене збільшенням кількості жителів Квебеку, які повідомили про здатність спілкуватися як англійською, так і французькою

мовами [Emel 2001, с.40].

Канада має багатий спектр мов корінних народів, які не зустрічаються більше ніде. У країні налічується 12 мовних груп корінних народів, що включають понад 65 різних мов і діалектів, серед яких є й багато жестових мов.

Лише мови крі, інуїтут та оджибве мають значну кількість носіїв, які вільно володіють ними, що дозволяє вважати їх життєздатними та здатними вижити в довгостроковій перспективі. До колонізації багатомовність була звичною серед корінних народів, які часто вели кочовий спосіб життя. Проте система резервацій призвела до утворення більш стабільних осілих спільнот, які зазвичай обирали лише одну зі своїх мов предків, намагаючись зберегти її в умовах зростаючої англізації [Ferguson 2012, с.47].

Дві канадські території надають офіційний статус рідним мовам. У Нунавуті інуїтут та інуїннактун (які відомі як мова інуїтів) є офіційними мовами поряд з національними – англійською та французькою. Написи на дорожніх знаках виконуються мовою інуїтут.

У Північно-західних територіях існує одинадцять офіційних мов: чіпевайан, крі, англійська, французька, гвічін, інуїннактун, інуїтут, інуївалуктун, північний слейві, південний слейві та догриб. Дорожні знаки оформлюються лише англійською та французькою мовами, а офіційний статус дозволяє громадянам отримувати послуги та взаємодіяти з урядом цими мовами.

Згідно з переписом населення 2011 року, менше ніж один відсоток канадців (213 485 осіб) вказали мову корінних народів як свою рідну, а також менше одного відсотка (132 920 осіб) зазначили цю мову як ту, якою вони спілкуються вдома. У зв'язку з руйнуванням державних структур корінних народів, дослідники зазвичай класифікують корінні народи Канади за регіонами, виділяючи «культурні регіони» або групує їх за сім'ями корінних мов.

Канада, будучи мультикультурною країною, славиться своєю мовною різноманітністю. Історично англійська та французька мови займали провідні позиції. Проте, завдяки масовій імміграції з різних регіонів світу, мовний ландшафт Канади значно розширився [Gage 2013, с.135].

Міграція виступає важливим чинником, що впливає на мовну ситуацію в Канаді. Вона приносить як труднощі, так і нові можливості для розвитку країни. З одного боку, мовне різноманіття збагачує культурний ландшафт і сприяє міжкультурному спілкуванню. З іншого боку, це вимагає від уряду створення ефективних мовних політик і програм, які б підтримували інтеграцію іммігрантів та збереження мовної спадщини [Haiman 2001, с.43].

РОЗДІЛ II

Лінгвістичні особливості канадського варіанту англійської

2.1. Фонетичні особливості

Вплив французької мови на канадську англійську є багатограним і залишає помітний слід у фонетиці, лексиці та граматиці. Історично склалося так, що тривалий контакт між англо- та франкомовними спільнотами в Канаді призвів до взаємопроникнення мовних систем.

Фонетичні зміни є одними з найпомітніших наслідків цього взаємодії. Назалізація голосних, особливо характерна для французької мови, поширилася на деякі англійські слова, особливо в регіонах з великою кількістю франкомовного населення. Вимова звука «r» також зазнала впливу, наближаючись до французької артикуляції. Ці фонетичні особливості стали своєрідними маркерами канадської англійської, особливо в східних провінціях [Kavendish 2021, с.11].

Лексика канадської англійської значно збагатилася за рахунок запозичень з французької мови. Це стосується не тільки слів, що позначають реалії французької культури, але й багатьох термінів, що використовуються в повсякденному житті. Французькі слова проникали в англійську мову через різні сфери: географію, їжу, адміністрацію та інші. Ці запозичення часто адаптувалися до англійської фонетики та граматики, проте зберегли своє французьке походження.

Граматичні зміни під впливом французької мови є менш очевидними, але все ж таки присутні. Деякі граматичні конструкції та синтаксичні особливості французької мови можуть впливати на вираження думок англомовними канадцями, особливо тими, хто володіє обома мовами [Langacker 2002 с.35].

Соціальні та культурні фактори відіграють важливу роль у процесі взаємодії мов. Білінгвізм, історичні події, міграції та зміни в суспільстві – все це впливає на те, як французька мова формує канадську англійську. Розуміння

цих факторів допомагає нам глибше оцінити мовну різноманітність Канади та її багату культурну спадщину.

Канадська англійська, незважаючи на свою загальну назву, демонструє значну регіональну різноманітність. Ці відмінності є результатом складного переплетення історичних, географічних та соціальних факторів, які протягом століть впливали на розвиток мови в різних частинах країни [Pavilens 2001, с.103].

Західна Канада, до складу якої входять провінції Британська Колумбія та Альберта, зазнала значного впливу американського англійського. Це зумовлено близькістю до кордону зі США, значним обсягом торгівлі між країнами та активними міграційними процесами. Особливо помітний вплив спостерігається у великих містах, таких як Ванкувер, Калгарі та Едмонтон, де мовні норми часто пристосовуються до більш універсального американського мовного стандарту.

Однак, попри сильний вплив американського англійського, у Західній Канаді спостерігаються унікальні мовні риси, пов'язані з регіональною ізоляцією деяких територій. У віддалених районах Британської Колумбії досі зберігаються мовні особливості, які формувалися під впливом місцевих корінних мов. Наприклад, мови народів "*first nations*", такі як хейлцук, салиш чи тлінгіт, залишили слід у формуванні топонімів, окремих слів та інтонаційних особливостей регіональної англійської.

Водночас в Альберті існує значний вплив німецької та української мов, зумовлений історичним поселенням іммігрантів. Наприклад, у багатьох сільських районах Альберти можна знайти лексичні запозичення, які використовуються в побутовому мовленні. Крім того, через ізоляваність деяких фермерських громад збереглися більш архаїчні мовні звороти та фразеологізми, які вже майже зникли в інших регіонах Канади.

Атлантична Канада охоплює провінції Нова Шотландія, Нью-Брансвік, Принц Едвард Айленд і Ньюфаундленд і Лабрадор. Мовна ситуація в цьому

регіоні значно відрізняється від інших частин країни. Історично регіон був населеним переселенцями з Британії, особливо зі Шотландії, Англії та Ірландії, що мало значний вплив на формування діалекту. У багатьох районах, особливо в Новій Шотландії та на острові Кейп-Бретон, можна знайти ознаки впливу шотландської гельської мови, яка відіграла важливу роль у формуванні культурного обличчя регіону.

У Ньюфаундленді ситуація ще цікавіша. Завдяки географічній ізоляції цієї провінції збереглися архаїчні мовні форми, які були характерні для Британії XVIII століття. Вимова, лексика та граматики в Ньюфаундленді мають багато унікальних рис, які відрізняють місцеву англійську від англійської, поширеної в інших регіонах Канади. Наприклад, тут зустрічаються слова, що вже давно вийшли з ужитку у Великій Британії, а також унікальні ідіоми та фразеологізми, характерні лише для цього регіону.

Крім того, в Атлантичній Канаді значний вплив мали академіки — франкомовні переселенці, які створили унікальну мовну культуру. Хоча їхня основна мова — французька, академіки внесли багато особливостей у мовне середовище регіону. Це помітно в Нью-Брансвіку, який є єдиною офіційно двомовною провінцією Канади.

Центральна Канада, що включає провінції Онтаріо та Квебек, відрізняється своїм мовним різноманіттям. У цих провінціях зустрічаються численні діалекти, що формувалися під впливом іммігрантів із різних країн. Зокрема, у великих містах, таких як Торонто, Оттава та Монреаль, лексичні та інтонаційні особливості англійської мови нерідко змішуються з елементами китайської, арабської, італійської, португальської та інших мов.

Важливим фактором, який вплинув на формування англійської мови в Квебеку, є вплив французької мови. Це проявляється у використанні багатьох французьких слів, калюк і зворотів, які стали звичними у повсякденному мовленні англомовних квебекців. Наприклад, у Монреалі нерідко можна почути англійське мовлення, у якому трапляються французькі слова чи

вислови, зокрема в ресторанах, магазинах або на ринках.

У провінції Онтаріо англійська мова здебільшого відповідає стандартним мовним нормам, однак і тут спостерігається вплив іммігрантських громад. Наприклад, у Торонто, де проживає велика кількість вихідців з Індії, Пакистану, Італії, Китаю та багатьох інших країн, англійська мова поступово адаптується до багатокультурного середовища. Це відображається у появі нових слів, запозичених із різних мов, а також у зміні вимови деяких звуків і слів.

Чинники, що впливають на регіональні варіації, різноманітні. Це історичні зв'язки з метрополією, міграційні процеси, географічна ізоляція, соціальні фактори, такі як освіта та соціальний статус. Кожен з цих факторів вносив свій вклад у формування унікальних діалектів в різних регіонах Канади [Rogers 2014, с.102].

Розуміння регіональних варіацій канадської англійської важливо для того, щоб краще оцінити мовну різноманітність країни та її багату культурну спадщину. Це також допомагає подолати стереотипи про однорідність канадської англійської та сприяє більш глибокому розумінню мови в цілому.

Канадська англійська, незважаючи на свою назву, має ряд відмінностей від інших варіантів англійської мови. Однією з таких особливостей є вимова дифтонга «*oi*». На відміну від американського варіанту, в канадській англійській цей звук вимовляється більш відкрито, наближаючись до звуку «*ow*». Це одна з фонетичних особливостей, що відрізняє канадську вимову [Langli 2020, с.23].

Іншою характерною рисою канадської англійської є широке використання скорочень слів та фраз. Як і в багатьох інших варіантах англійської, канадці активно використовують такі скорочення як «*gonna*», «*wanna*», «*kinda*» тощо. Це не лише впливає на звучання мови, але й є невід'ємною частиною розмовної канадської англійської.

Крім того, канадська англійська відрізняється своєю мелодійною

інтонацією. На відміну від більш монотонної американської інтонації, канадська мова характеризується плавними підйомами і падіннями голосу, що надає їй більш виразного і емоційного звучання. Ці особливості інтонації, разом із використанням скорочень та специфічною вимовою деяких звуків, роблять канадську англійську легко впізнаваною.

Канадська англійська – це не просто варіант англійської мови, а ціла мовна палітра, яка відображає багату історію, культурне різноманіття та географічні особливості Канади. Вплив французької мови, особливо в східних провінціях, залишив помітний слід на фонетиці, лексиці та граматиці канадської англійської. Але це далеко не єдина особливість. Регіональні варіації, пов'язані з історичними міграціями, географічною ізоляцією та соціальними факторами, створили безліч діалектів і акцентів [Jorgensen 2010, с.37].

Фонетичні особливості канадської англійської включають в себе специфічну вимову голосних, приголосних та інтонацію. Скорочення слів і фраз, а також вплив інших мов, що розмовляються в Канаді, також сприяли формуванню унікального звучання канадської англійської.

Канадська англійська – це живий і динамічний мовний феномен, який продовжує розвиватися і змінюватися під впливом глобалізації та міграційних процесів. Розуміння її особливостей допомагає нам краще оцінити мовну різноманітність світу та збагатити свої знання про англійську мову.

2.2.Лексичні особливості

Канадська англійська мова, як і будь-який регіональний варіант, має свої унікальні лексичні особливості. Ці особливості сформувалися в результаті історичних, культурних та географічних факторів, а також під впливом інших мов, зокрема французької. Вона, як мовний феномен, є результатом складного переплетення різних мовних впливів. Хоча французька мова, безперечно, відіграла найважливішу роль у формуванні канадської англійської, існує й ряд інших мов, які внесли свій вклад у її розвиток [Haver 2011, с.42].

Мови корінних народів Канади також залишили свій слід на англійській мові. Багато географічних назв, назв тварин і рослин, а також деякі слова, пов'язані з побутом і культурою корінних народів, увійшли до лексики канадської англійської. Наприклад, слова «*canoe*» (каное), «*caribou*» (карібу), «*igloo*» (іглу).

Імміграційні процеси також вплинули на лексичний склад канадської англійської. Італійці, українці, китайці та представники інших національностей, які мігрували до Канади, принесли з собою свої мови та культурні особливості. Це призвело до появи в канадській англійській слів і виразів, запозичених з цих мов. Наприклад, з італійської мови в канадську англійську увійшли слова, пов'язані з їжею та кулінарією. Американський англійський також мав значний вплив на канадську англійську, особливо в західних провінціях. Цей вплив проявляється як у лексиці, так і в фонетиці. Багато слів і виразів, поширених в американській англійській, також використовуються в Канаді [Karmis 2014 с.186].

Британський англійський, який виступає історичною основою канадської англійської, має значний вплив на її формування, особливо в перші століття колонізації. З моменту перших міграцій з Англії, Шотландії, Ірландії та Уельсу британська англійська була головним джерелом лексичних, орфографічних і граматичних норм для жителів нових поселень. До сьогодні у багатьох частинах Канади збереглися численні приклади впливу британського стандарту, зокрема в офіційних документах, освіті та засобах масової інформації.

Наприклад, у канадській англійській часто використовуються орфографічні варіанти, що відповідають британським нормам. Серед найпоширеніших прикладів – слова з закінченням на *-our* (*colour, honour, favour*), які є характерними для британської англійської, на відміну від американських варіантів (*color, honor, favor*). Так само в словах, як-от «*centre*» та «*theatre*», використовується британський порядок букв, а не американський

(«center», «theater»).

Окрім орфографії, британський вплив також відчувається у вживанні певних слів і фраз, які залишаються поширеними в Канаді. Наприклад, такі слова, як «*autumn*» замість «*fall*» або «*flat*» замість «*apartment*», використовуються канадцами нарівні з більш "американськими" варіантами. У багатьох випадках це залежить від регіону та покоління мовців: старші покоління і жителі східної Канади частіше дотримуються британських стандартів, тоді як молодь і жителі західних провінцій можуть віддавати перевагу американським термінам через вплив медіа.

Ще одним аспектом британського впливу є збереження граматичних конструкцій, які є менш поширеними в американській англійській. Наприклад, канадці часто використовують допоміжне дієслово «*shall*» у формальному мовленні або письмі, тоді як американська англійська здебільшого замінила його на «*will*». Так само в Канаді прийнято використовувати британські одиниці вимірювання поряд із метричними, особливо в офіційних і традиційних контекстах (наприклад, «*stone*» для ваги чи «*mile*» для відстані).

Однак вплив британської англійської на канадську не обмежується лише формальними аспектами мови. У багатьох регіонах Канади, особливо в атлантичних провінціях, таких як Нова Шотландія та Ньюфаундленд, мовлення населених пунктів досі відображає риси стародавніх діалектів, які були привезені з Британських островів. Наприклад, в акценті жителів Ньюфаундленду можна почути звуки, характерні для ірландського англійського чи південно-західного акценту Англії.

Історичні зв'язки з британською англійською також позначилися на офіційних і культурних аспектах. У канадських школах, наприклад, довгий час навчання велося за британськими освітніми стандартами, що заклало основи для збереження орфографічних і граматичних норм. Окрім того, література, написана канадськими авторами, що часто друкувалася у Великій Британії, сприяла популяризації британського варіанту англійської серед канадських

читачів.

Канадизми – це дійсно цікаве явище в канадській англійській мові. Вони відображають унікальний досвід та ідентичність канадців [Jackendoff 2020, с.27]. Давайте розглянемо деякі приклади канадизмів та їхнє походження:

«*Eh?*» – це, мабуть, найвідоміший канадський маркер. Хоча точне походження цього слова невідоме, воно стало символом канадської ввічливості та бажання підтвердити сказане.

«*To take a hike*» – хоча цей вислів використовується і в американській англійській, в Канаді він має більш грубе значення і часто використовується як лайка.

«*Loonie*» та «*toonie*» – це жартівливі назви для канадських монет номіналом 1 і 2 долари відповідно. «*Loonie*» походить від зображення луна на монеті, а «*toonie*» – це просто збільшена версія «*loonie*».

Вплив британської та американської англійської на канадську мову – це постійний процес взаємодії [Lakoff, Johnson 2021, с.37]. Ось деякі приклади цього впливу:

Орфографія: Як ви вже згадали, в канадській англійській можна зустріти як британське «*colour*», так і американське «*color*». Ця подвійність відображає історичні зв'язки Канади з обома країнами.

Лексика: У багатьох сферах життя канадці використовують як британські, так і американські слова. Наприклад, для позначення автомобіля можна використовувати як «*car*» (американське), так і «*motor*» (британське).

Фонетика: Вимова в канадській англійській також є комбінацією британської та американської. Наприклад, вимова звука «*r*» може бути більш подібною до американської, тоді як інтонація може нагадувати британську.

Термінологія в канадській англійській має свої нюанси в різних сферах діяльності. Це пов'язано з історичними, культурними та соціальними особливостями Канади. Наприклад, в освіті, політиці, бізнесі та юриспруденції використовуються специфічні терміни, які можуть відрізнятися від

британських або американських аналогів [Laurel 2010, с.53].

Ідіоми та фразеологізми є невід'ємною частиною канадської англійської. Вони відображають особливості канадського способу життя, гумору та історії. Багато ідіом пов'язані з природою, спортом, історією та повсякденним життям канадців.

Канадизми – це унікальні слова та вирази, які виникли в Канаді і не використовуються в інших англомовних країнах. Вони часто пов'язані з канадською культурою, географією або історією. Канадизми допомагають відрізнити канадську англійську від інших варіантів англійської мови.

Вплив інших мов на канадську англійську є значним. Французька, мови корінних народів, італійська, українська, китайська та інші мови внесли свій вклад у формування лексики, граматики та фонетики канадської англійської. Крім того, британська та американська англійські також мали великий вплив на канадську мову [Bigger 2014, с.121].

2.3. Граматичні особливості

Канадська англійська, як і будь-який регіональний варіант мови, має свої унікальні граматичні особливості. Ці особливості сформувалися під впливом різних факторів, таких як історичні події, географічне розташування та вплив інших мов. Вона є мовним міксом, який поєднує в собі елементи британської та американської англійської. Таке поєднання робить її унікальною та цікавою для вивчення [Davils 2005, с.167].

Основні граматичні особливості канадської англійської:

Поєднання британських та американських норм: Це проявляється в орфографії (наприклад, «*colour*» або «*color*»), граматичних конструкціях та вимові.

Вплив французької мови: Особливо помітний у провінції Квебек, де французька є офіційною мовою. Це впливає на порядок слів у реченні, використання дієприкметників та інші граматичні конструкції.

Розмовна мова та сленг: Канадська англійська багата на розмовні вирази,

скорочення та сленг, який часто пов'язаний з місцевою культурою та історією.

Регіональні варіації: Різні регіони Канади мають свої особливості вимови та граматики. Наприклад, в Атлантичній Канаді відчувається вплив шотландської та ірландської імміграції [Barnsy 2023, с.9].

Канадська англійська є унікальним мовним явищем, яке сформувалося під впливом численних мов і культур, серед яких французька мова відіграла одну з ключових ролей. Завдяки тривалому співіснуванню англійської та французької мов, у багатьох регіонах Канади спостерігається проникнення французьких граматичних конструкцій і стилістичних особливостей у англійську мову.

Одним із найцікавіших аспектів цього впливу є зміни у порядку слів у реченнях. Французька мова, наприклад, часто використовує інверсію підмета і дієслова в певних контекстах, таких як запитання чи підсилювальні конструкції. У канадській англійській можна помітити подібну тенденцію до зміни стандартного порядку слів, яка стала стилістичною особливістю багатьох мовців. Такі конструкції особливо помітні у розмовній мові або неформальному письмі, де вони використовуються для досягнення виразності або підкреслення емоційного забарвлення висловлювання.

Ще одним проявом французького впливу є порядок розташування прикметників у реченні. У стандартній англійській прикметники зазвичай розташовуються перед іменником (наприклад, «*beautiful house*»). Однак під впливом французької мови (де часто прикметники йдуть після іменника, як у «*maison belle*») в канадській англійській іноді можна зустріти зміни цього порядку. Наприклад, у художніх або поетичних текстах такі конструкції можуть створювати ефект екзотичності або особливої уваги до описуваного об'єкта.

Окрім французького впливу, на порядок слів у канадській англійській впливає прагнення до творчості та індивідуалізації мовлення. Англійськомовні канадці нерідко експериментують із розташуванням слів у реченні, щоб

виділити певну частину висловлювання. Наприклад, для того щоб підкреслити важливу деталь, дієслово чи об'єкт можуть бути перенесені в незвичне місце. Такі зміни дозволяють зробити висловлювання більш яскравим, експресивним і стилістично багатим.

Цей нестандартний підхід особливо поширений у літературі, засобах масової інформації та навіть у неформальних електронних листуваннях. Канадські автори часто використовують цей прийом, щоб передати емоції або створити специфічний ритм у тексті. Наприклад, замість звичного «*I saw her yesterday*» можуть сказати «*Yesterday, her I saw*» для підсилення драматизму або акценту на часі.

Канадська англійська як мовний мікс є прекрасним прикладом того, як взаємодія різних культур і мов може збагатити мовну систему. Ці унікальні риси роблять канадську англійську яскравою і динамічною, відображаючи її історичний розвиток і культурну самобутність.

Знання особливостей порядку слів у канадській англійській важливе для кращого розуміння мови та ефективного спілкування з носіями. Воно дозволяє не лише розуміти сенс висловлювань, але й відчувати нюанси та відтінки значення, які передаються за допомогою порядку слів. Крім того, знання цих особливостей допоможе вам зробити ваше мовлення більш автентичним і цікавим.

Канадська англійська мова – це цікавий мовний феномен, який поєднує в собі елементи британської та американської англійської. Такий симбіоз зумовлений історичними, географічними та культурними факторами. Однією з найхарактерніших рис канадської англійської є її різноманітність, зумовлена впливом різних мов та діалектів [Bigram 2022, с.33].

Використання артиклів в канадській англійській має свої особливості. Наприклад, артикль «*the*» часто опускається перед назвами установ та організацій, що відрізняє канадську англійську від британської. Також, канадці можуть частіше опускати артикль у розмовній мові.

Порядок слів у реченні в канадській англійській може відрізнятися від стандартного англійського під впливом французької мови. Наприклад, інверсія підмета і дієслова, характерна для французької, також зустрічається в канадській англійській. Крім того, порядок прикметників може відрізнятися, а використання вставних слів є більш поширеним.

Часи дієслова в канадській англійській, як правило, відповідають загальноприйнятим нормам, проте є деякі нюанси. Наприклад, канадці можуть частіше використовувати *Present Perfect Continuous*, а менше – *Past Perfect*.

Модальні дієслова також мають свої особливості в канадській англійській. Наприклад, використання «*can*» замість «*could*» для вираження можливості є більш поширеним. Крім того, використання «*might*» для вираження невизначеності також має свої нюанси.

Окрім згаданих вище особливостей, канадська англійська має й інші цікаві граматичні нюанси. Наприклад, часто використовується конструкція з дієприкметниками, а також фразові дієслова. Розуміння цих особливостей допоможе вам краще розуміти носіїв канадської англійської та ефективніше спілкуватися з ними.

РОЗДІЛ III

Соціолінгвістичний статус канадського варіанту англійської

3.1. Стандартизація

Канадський комітет зі стандартизації, який відповідає за створення цього стандарту, працює під керівництвом Міністерства громадських послуг і забезпечення Канади. Завдання міністерства полягає у впровадженні добровільних стандартів у різних галузях через спеціалізовані комітети та процедури узгодження.

Склад цих комітетів є багатограним і включає виробників, споживачів, представників роздрібного бізнесу, урядових установ, навчальних організацій, професійних, технічних і торгових асоціацій, а також науково-дослідних і випробувальних організацій. Розробка стандартів базується на принципі досягнення спільної згоди між усіма учасниками процесу [Брич, Білик 2016, с.102].

Комітет Канади зі стандартизації отримав акредитацію від Канадської ради зі стандартизації як організація, що займається розробкою національних стандартів. Стандарти, які він створює та пропонує як Національні стандарти Канади, відповідають критеріям і процедурам, затвердженим Канадською радою зі стандартизації для цієї мети.

Крім Національних стандартів Канади, Комітет також розробляє стандарти на замовлення різних клієнтів з приватного та державного секторів, враховуючи їх специфічні потреби. Усі стандарти, що розробляються Комітетом, відповідають політикам, викладеним у «Посібнику політик і процедур Комітету Канади зі стандартизації щодо розробки та дотримання стандартів».

Стандарти, що визначені Канадським комітетом зі стандартизації, постійно підлягають перегляду та актуалізації для того, щоб відповідати новітнім технологічним розробкам. Очікується, що через п'ять років після публікації цього стандарту буде розпочато його оновлення. Комітет заохочує

надсилання всіх пропозицій для поліпшення стандарту до відповідних органів, що займаються стандартизацією.

Випробування та оцінка продукції відповідно до цього стандарту можуть вимагати застосування матеріалів або обладнання, що потенційно небезпечні. Цей документ не охоплює всі аспекти безпеки, пов'язані з його застосуванням. Тому перед використанням цього стандарту кожен користувач зобов'язаний проконсультуватися з відповідними регулюючими органами та розробити необхідні заходи безпеки відповідно до чинних нормативних актів. Комітет Канади зі стандартизації не несе відповідальності за будь-які травми чи шкоду, що можуть виникнути під час або через проведення випробувань [Каронська 2022, с.10].

Канадська рада зі стандартизації є державною установою, яка підпорядковується Міністерству промисловості Канади. Її основною метою є сприяння конкурентоспроможності канадської економіки та поліпшенню соціального добробуту. Рада координує процеси розробки та впровадження як національних, так і міжнародних стандартів. Крім того, вона організовує участь Канади в розробці стандартів і визначає стратегії для просування ініціатив у сфері стандартизації в країні.

Англійська мова має свої унікальні особливості в різних англомовних країнах через численні лінгвістичні й позалінгвістичні фактори. Це призводить до виникнення національних варіантів англійської, таких як британська, американська, канадська та австралійська. Дослідження цих варіантів є надзвичайно важливим, оскільки мовні відмінності не лише вказують на географічні, але й соціальні, політичні й культурні аспекти. Канадський варіант англійської є похідним від класичної англійської, з подібною граматичною структурою та основним лексичним запасом, але з певними відмінностями у вимові, лексиці, інколи й у морфології та синтаксисі [Карасик 2011, с.28].

Ці лексичні та граматичні особливості канадської англійської стали її

нормою. Завдяки взаємодії з мовами корінних народів Канади виникла так звана гібридна мова, яка часто використовується для спілкування між іммігрантами.

Географічно Канада поділяється на Верхню Канаду, де переважає англomовне населення, та Нижню Канаду з французькомовними жителями. Мовна ситуація в країні дуже різноманітна, оскільки англійська та французька є офіційними мовами. Загалом, сучасна канадська англійська не має істотних відмінностей від англійської в Англії чи США [Іваненко 2006, с.253].

Формування канадської англійської мови було результатом кількох хвиль імміграції, що тривали понад два століття. Першою значною хвилею була імміграція лоялістів з США після війни за незалежність, що сприяла виникненню канадської англійської з певними рисами північного американського варіанту англійської.

Інші хвилі імміграції, зокрема після війни 1812 року, також залишили свій слід у розвитку мови Канади, зокрема через змішування різних англійських діалектів. Подальші етапи імміграції мали менший вплив, але також сприяли формуванню багатокультурної нації. Канадська англійська зберігає риси як британського, так і американського варіантів, з помітним впливом французької мови та мов корінних народів.

Канадська англійська мова значно більше наближена до американської версії, аніж до британської, виявляючи при цьому багато яскравих відмінностей. Проте, деякі дослідники зазначають існування унікальних канадських слів, що ставить під сумнів думку про те, що канадська англійська є лише поєднанням американського та британського варіантів. Завдяки специфічному розташуванню території, а також урахуванню політичних, економічних та соціальних аспектів, можна стверджувати, що канадська англійська фонетично займає середнє положення між британською («оксфордською») та американською англійською мовами, при цьому помітніше виражені характеристики американської вимови.

У таких містах, як Ванкувер і Торонто, англійська активно взаємодіє з мовами іммігрантів, оскільки ці міста є домом для людей різних культур та мовних традицій. Близько половини жителів Торонто та Ванкувера спілкуються мовами, які не є офіційними в країні. Відповідно, в цих містах можуть формуватися різноманітні етнічні варіанти англійської мови [Довженко 2013, с.82].

Літературні джерела, що аналізують канадську англійську, досить обмежені та несистематизовані. В більшості випадків, порівнюючи канадську англійську з британською та американською, дослідники акцентують увагу на переліку відмінностей між цими варіантами. Однак, через історичні та лінгвістичні причини фонетика канадської англійської ближча до американської.

Звучання канадської англійської має деякі відмінності, зокрема у вимові дифтонгів. Наприклад, перший елемент дифтонгів [ai] і [au] перед глухими приголосними в таких словах, як *out*, *nice*, *height*, *house*, змінюється на [ʌ] або [ɛ], що веде до звукових змін, таких як [ʌt], [ɛt], [prʌis], [preis]. Також виявляються зміни в іншій вимові перед сонантами: *mail* [meiʌl], *film* [ˈfiləm], *known* [ˈnouən]. У деяких регіонах Канади, наприклад, у Новій Шотландії та Альберті, спостерігаються локальні вимови, де звук [æ] замінюється на [a], що можна пояснити впливом шотландської мови [Голубовська 2004, с.16].

Ще однією характерною рисою є темне вимовляння [ɹ] і стабільне вимовляння [r] в усіх позиціях. В окремих словах вимова може коливатися: наприклад, слово *dictionary* може звучати як [ˈdɪkʃnəri] або [ˈdɪkʃəˈnəri], а *laboratory* як [ˈlæbrətəri] або [ˈlæbrəˈtəri]. Також в канадській орфографії чітко дотримуються норм британського правопису. Водночас у вимові глухого [t] в міжвокальній позиції спостерігається явний американський вплив, через що такі пари слів, як *bleating* – *bleeding*, *butter* – *budder*, часто звучать однаково. Проте, за даними досліджень, половина канадців вимовляє ці слова з різними звуками.

Лексика будь-якої мови перебуває в постійному русі, адаптуючись до нових соціальних і комунікативних реалій. Це стосується як формування нових слів, так і переосмислення існуючих, аби відобразити сучасні умови життя. Одним із найважливіших джерел таких змін є мовні контакти. Лексико-семантична система канадської англійської мови – це яскравий приклад того, як мовне середовище змінюється під впливом соціальних, культурних та історичних факторів.

Запозичення з інших мов є ключовим механізмом збагачення лексики, особливо в умовах багатонаціонального суспільства, яким є Канада. Європейські переселенці, які прибули до Північної Америки, стикнулися з новими природними умовами, культурними традиціями корінних народів, а також із реаліями, які не мали аналогів у їхній попередній мовній системі. Для позначення таких явищ вони нерідко запозичували слова з мов корінних народів або створювали власні, базуючись на існуючій лексиці.

Французька мова, як одна з двох офіційних мов Канади, мала значний вплив на лексику канадської англійської. Багато запозичень із французької пов'язані з історією франкомовного населення Квебеку та академіських громад. Наприклад, слова, пов'язані з гастрономією, культурою та адміністративними процесами, часто мають французьке походження:

- *Cuisine* (кухня)
- *Carte blanche* (повна свобода дій)
- *Rendezvous* (зустріч)

Деякі французькі слова адаптовані до англійської вимови та граматики, що робить їх унікальними для канадського мовного середовища.

Мови корінних народів Північної Америки, такі як інуїтські мови, алгонкінські та ірокезькі діалекти, залишили значний слід у канадській англійській. Вони подарували англійській мові безліч слів, які описують природні явища, тваринний світ і географічні назви, наприклад:

- *Moose* (лось)

- *Caribou* (північний олень)
- *Kayak* (каяк, байдарка)
- *Igloo* (іглу, сніговий будинок)

Багато географічних назв Канади, такі як Онтаріо, Манітоба чи Саскачеван, також мають корінне походження і залишаються важливою частиною канадської культурної ідентичності.

Імміграція значною мірою змінила мовний ландшафт Канади. Мови іммігрантів, серед яких китайська, панджабська, італійська, українська та інші, додали канадській англійській нових слів та виразів. Наприклад:

- З китайської мови прийшли слова, пов'язані з кулінарією, такі як *chow mein* (локшина), *dim sum* (традиційні страви на пару).
- Українська мова також залишила свій слід у канадській англійській, особливо в західних провінціях, де проживає велика українська діаспора. Такі слова, як *borsch* (борщ) і *kolach* (колач, традиційний хліб), стали частиною канадської кулінарної термінології.

Серед інших характеристик канадської англійської можна виділити її прагнення до адаптації запозичень. Наприклад, деякі слова змінюють своє значення чи граматичні форми, стаючи унікальними для канадського контексту. Окрім того, часте використання слів, запозичених із різних мов, підкреслює культурну багатоманітність Канади та робить мовлення більш інклюзивним і відкритим до змін.

Особливу групу лексичних одиниць складають канадизми – слова та вирази, які використовуються виключно в канадському варіанті англійської. В. Карасик визначає канадизм як «лексичну одиницю, що повністю належить канадській англійській, або як слова та вирази, що мають часткове значення в канадському варіанті» [Карасик 1996, с.3]. І. Коваленко зазначає, що канадизми можуть бути нейтральними або стилістично забарвленими і часто представлені не окремими словами, а стійкими словосполученнями, що становлять близько 15% таких елементів, в той час як самі слова складають

лише 5% специфічних одиниць канадської лексики [Коваленко 2022, с.96].

Канадизми можуть включати слова, які не є частиною літературної англійської мови, а належать до місцевих діалектів, професіоналізмів або сленгу. Наприклад, такі слова як dew-worm (земляний черв'як в Онтаріо), bobbing (спосіб транспортування колод на санях в деревообробній промисловості) або oatmeal savage (сленг для шотландця). Канадизми – це локально марковані елементи, що виникли в Канаді і не стали частиною загальноанглійської лексики.

Канадська фразеологія має відзначну національну специфіку, що відображається у її мовних одиницях. Канадські ідіоми та стійкі вирази можна умовно класифікувати на три основні категорії за змістом. Перша група включає фрази, що позначають або описують власні назви. Друга група охоплює ідіоми, що відображають реалії канадської культури, а також суспільного і політичного життя. Третя категорія складається з виразів, що описують особливості побуту канадців. Така класифікація, зрозуміло, може бути доповнена або розширена.

Отже, канадська англійська не є просто діалектом, а являє собою самостійний національний варіант англійської мови, який має свою унікальну лексичну і фразеологічну специфіку. Цей варіант мови сформувався в результаті тривалого розвитку під впливом як британської, так і американської англійської, а також внаслідок інтеграції численних іммігрантських груп з різних країн. Тому канадська англійська містить у собі як власні, так і частково запозичені елементи.

Проте в лінгвістичних дослідженнях канадського варіанту англійської мови спостерігається недостатньо матеріалів, що спричиняє необхідність поглиблених досліджень цього феномена. Фонетичні особливості канадців більше нагадують американський варіант англійської, ніж британський, через історичні й мовні обставини.

3.2. Атитуди до канадського варіанту

Атитуди до канадського варіанту – це сукупність думок, емоційних оцінок і ставлень, які люди виражають щодо різних аспектів Канади, її культури, мови та суспільних явищ. Ці атитуди можуть бути як позитивними, так і негативними.

Канада славиться своєю дивовижною природою та широкими просторами, що робить її привабливою для багатьох. Однією з найяскравіших особливостей є культурне розмаїття, яке можна побачити в великих урбаністичних центрах, таких як Торонто, Монреаль, Ванкувер і Калгарі, де різні культури та національності живуть поруч.

Важливим аспектом є високий рівень життя в Канаді. Тут доступні системи охорони здоров'я та освіти, а медична допомога вважається однією з найкращих у світі. Також Канаду відрізняє гостинність її мешканців. Канадці відомі своєю доброзичливістю, відкритістю та готовністю допомогти іншим. Країна надає безліч можливостей для кар'єрного розвитку і навчання [Косенко 2020, с.37].

Канада – країна іммігрантів. За даними Укрінформу, населення Канади зросло на понад мільйон осіб за один рік, що є історичним рекордом. Станом на 1 січня 2023 року, чисельність населення становила приблизно 39 566 248 осіб, і цей показник збільшився завдяки величезному імміграційному приросту.

Канада також славиться своїми природними чудесами. Гірський масив Рокі, величезні озера та ліси є привабливими для любителів активного відпочинку та альпінізму. Озеро Лох-Несс і національний парк Банф – одні з найвідоміших природних місць, які вражають своєю красою. Також не можна не згадати Ніагарський водоспад, одне з найвідоміших природних див світу, яке розташоване на кордоні між Канадою та США. Канадська сторона водоспаду відкриває найбільш захоплюючий вид на це природне диво.

Ніагарський водоспад складається з трьох частин, і його найвеличніший

вид можна побачити саме з канадської сторони. Величезне інженерне досягнення – це оглядовий майданчик Майдан, який розташований на краю прірви і дає неймовірний вигляд на водоспад і навколишню природу. Це місце є популярним серед туристів, які прагнуть відчутти магію Ніагари.

Щороку мільйони туристів приїжджають до Канади, щоб побачити Ніагарський водоспад і насолодитися його красою, а також скористатися безліччю ресторанів, готелів та інших розважальних закладів, що розташовані навколо цього чудового природного об'єкта.

Ніагарський водоспад є одним із найвідоміших природних чудес світу і невід'ємною частиною канадської ідентичності. Його велич та краса залишають незабутнє враження на всіх, хто відвідує це місце, і він став символом природного багатства Канади.

Торонто, найбільше місто Канади, є справжнім центром притягання для іммігрантів, що шукають нові можливості та культуру. Розташоване на березі озера Онтаріо, це місто є справжнім втіленням мультикультурності. З більш ніж двохсот національностей, що проживають тут, Торонто стало місцем, де переплітаються різноманітні культурні традиції, що відображаються в кулінарії, мистецтві та щоденному житті. Від автентичної італійської піци до делікатесів Азії – тут можна скуштувати найрізноманітніші страви [Barsalou 2021, с.19].

Крім того, місто відоме своєю економічною активністю та динамічним бізнес-кліматом. Будучи фінансовим та технологічним центром, Торонто є домом для багатьох глобальних компаній і стартапів. Він пропонує широкі можливості для професійного росту в різних галузях, залишаючи поза увагою свої природні особливості, такі як озеро Онтаріо та численні парки, зокрема Хай Парк і Евергрін Брікс.

Серед особливостей Канади важливим аспектом є роль української діаспори, яка є однією з найбільших у країні. Вона активно зберігає свою культурну спадщину, організовуючи фестивалі, танці, концерти і

підтримуючи українську мову та традиції. Це сприяє поглибленню культурних зв'язків між Канадою та Україною.

Щодо політичної культури Канади, її історія тісно переплітається з розвитком нації, починаючи з колоніального періоду і до здобуття повної незалежності в ХХ столітті. Канада, втративши статус британської колонії, стала домівкою для багатьох етнічних груп, що сприяло формуванню політичної ідентичності на основі принципів федералізму та багатокультурності. Завдяки таким історичним етапам, як ухвалення Конституції в 1982 році, країна сьогодні демонструє демократичну політичну структуру з чітко визначеними правами громадян [Barsch 2003, с.69].

Канада – це країна, яка розвивалася в контексті великої географічної та культурної різноманітності. Регіоналізм та асиметрична політика між різними провінціями стали важливими аспектами розвитку країни, що відображається в сучасній політичній культурі. Різні регіони, такі як високорозвинене Онтаріо та віддалений Нунавут, створюють контрасти, які виявляються навіть у сфері економіки та культури. Це багатогранне суспільство, що складається з різних соціокультурних, релігійних та етнічних груп, розвиває свою національну свідомість, виходячи з багатства своїх традицій і культур [Basile 2024, с.40].

Політична культура Канади формується завдяки національній ідентичності, яка поєднує європейські традиції з місцевими особливостями. Як зазначають дослідники, як Канада, так і США є країнами, що виростили завдяки імміграції, і відображають багатий культурний та етнічний склад населення.

Французька імміграція до Канади практично зупинилася. Проте до складу франкомовного населення, яке компактно проживає в східній частині країни, приєдналися деякі британські солдати, зокрема шотландські католики, а також частина католиків з Ірландії, які асимілювалися з франкоканадцами на основі спільності в релігії. Прізвища на кшталт *Johnson, Ryan, Rowan, Harvey, Burns* досить поширені серед сучасних франкоканадців, для яких рідною мовою залишається французька [Batisson 2023, с.46].

Однак вони значно поступаються за популярністю місцевим «корінним» прізвищам, таким як *Tremblay*, *Gagnon* або *Roy*. Більшість франкоканадців у повсякденному житті використовують місцевий діалект французької мови, який насправді складається з чотирьох-п'яти регіональних варіантів. Цей діалект сформувався на основі старовинного північного французького говору і містить численні архаїзми, англіцизми, а також запозичення з індіанських мов і «канадизми», що виникли вже на новій батьківщині.

Ця мова знайшла своє місце в досить розвиненій художній літературі, зокрема в поезії «французької Канади». Місцева драматургія та кінематограф настільки підпорядкувалися їй, що франкоканадські фільми часто демонструються у Франції з субтитрами, адже без них французи не можуть їх зрозуміти.

У політичній культурі значну роль відіграють традиції та стереотипи, які склалися з часом. Франкоканадцям вдалося зберегти та зміцнити свою спільність і відчуття національної ідентичності. Католицька церква відіграла важливу роль у забезпеченні опірності та живучості соціокультурних реалій Квебека.

Оцінюючи особливості політичної культури цього регіону, Г. Браун зазначав: «У франко-канадському підході до політики завжди переважали три основні чинники: турбота про збереження своїх культурних цінностей і захист своїх інтересів у контексті англомовної більшості в Канаді; глибока прихильність до доктрин і філософії римського католицизму, як їх тлумачать священики; а також відсутність демократичних переконань і належного розуміння парламентської системи управління» [Brown 2003, с.84].

Як підлеглий народ, що сповідує релігію, яку протестанти глибоко зневажали, франкоканадці, рішуче налаштовані на збереження своєї культурної специфіки, мають складну політичну історію.

У контексті захисту ідентичності франко-канадського народу важливу роль відіграє нерівноправне становище французької мови, а також певний

комплекс почуттів, що виник у франкоканадців протягом багатьох поколінь через домінування англо-канадців. Незважаючи на формально-юридичну рівність двох мов, досягнуту в результаті тривалої боротьби квебекців, французька мова все ще залишається в підлеглому становищі щодо англійської.

Історичний досвід яскраво продемонстрував монолітність франкоканадської спільноти в Квебеку, яка час від часу, принаймні у частини населення, виявляється в прагненні до відокремлення від Канади та створення незалежної мононаціональної держави. Це особливо чітко свідчить про здатність групи, колективу, спільноти захищати свою культурну ідентичність та унікальність.

Внаслідок цього періодично посилюється сепаратизм, що ставить під загрозу саме існування єдиного канадського держави. Тому не дивно, що вибори в Квебеку іноді викликають більше інтересу та ентузіазму у громадськості, ніж загальнонаціональні вибори, оскільки результати квебекських виборів мають значний вплив на таке важливе для Канади питання, як збереження єдності країни.

Попри індустріалізацію та зміни в політичних реаліях, одна з основних рис політичної культури квебекців залишається незмінною. Це їхня рішучість зберегти свою унікальну культуру та мову, що, ймовірно, призвело до зміщення акценту з соціальних і економічних питань на проблеми національного розвитку.

Це також пояснює, чому, незважаючи на традиційно низький рівень участі громадян у політичному процесі в провінції, квебекці позитивно оцінюють діяльність місцевого уряду в порівнянні з федеральним. Це яскравий приклад того, як націоналізм і культурна інтеграція сприяють внутрішній єдності групи, якій загрожує зовнішня небезпека. Варто зазначити, що навіть у часи економічних труднощів культурні та націоналістичні фактори в Квебеку залишаються надзвичайно важливими [Brugman 2006, с.72].

Особливі характеристики політичної культури притаманні й англоканадцям. У 1996 році англійська мова була рідною для 60% канадців, а в повсякденному житті її використовувало 68% населення країни. Варто зазначити, що тривале домінування Великобританії сприяло асиміляції різних національних груп іммігрантів, як з британських островів, так і з континентальної Європи, а також частково з Азії та Латинської Америки, що призвело до формування досить стійкої англоканадської ідентичності.

Ще однією важливою національною, політичною та міжкультурною проблемою є зростаюча самосвідомість корінних народів Канади, яка стала помітною в останні роки. Канадська конституція визнає три групи населення країни як корінні.

По-перше, до корінних народів Канади входять представники численних індіанських племен, чисельність яких становить близько 800 тисяч осіб. Завдяки поступовому і мирному освоєнню канадської території, знищення корінного населення не відбувалося в таких масштабах, як у США. У 1997 році в країні було зареєстровано 627 тисяч так званих статусних індіанців, які мають відповідний «індіанський статус» і користуються рядом спеціальних привілеїв, зокрема звільненням від податків. Статусні індіанці є частиною 608 офіційно зареєстрованих громад, більше половини з яких (342 тисячі осіб) проживають на території 2,5 тисяч резервацій.

Такі резервації, які мають певне племінне самоврядування (вони займають не більше 30 тисяч квадратних кілометрів або трохи більше однієї чотирьохсоті частки території Канади), є єдиним прикладом реалізації в Канаді етнотериторіального принципу самовизначення націй.

У всіх інших випадках, підтримуючи розвиток етнокультурних груп, канадський уряд повністю відкидає можливість переходу такого розвитку в територіальну площину. Більшість «територіальних вимог», тобто претензій на історичну приналежність певних територій Канади корінним народам, практично відхилена, що викликає значне невдоволення індіанських виборних

лідерів та представників різних виборних організацій корінного населення.

У Канаді намагаються розділити етнічні та територіальні аспекти адміністративного устрою, відокремлюючи їх один від одного. Під час підготовки до створення автономного округу Нунавут (з 1999 року), який базується на територіальному принципі, було вжито заходів для зменшення його «етнічного» аспекту. Значні сусідні території з переважно ескімоським населенням залишилися поза межами Нунавуту, внаслідок чого в окрузі проживає менше 50% ескімоського (інуїтського) населення країни.

По-друге, це метиси індіанського та європейського походження, які в основному є нащадками шлюбів англійців і французів з індіанськими жінками в період початкового освоєння Канадського Заходу та Півночі (приблизно 210 тисяч осіб). Вони проживають розсіяно і нерівномірно по всіх провінціях і територіях Канади.

Присутність елементів індіанської культури відчувається скрізь, але особливо виразно вона проявляється в західних степових провінціях країни. За даними перепису 2001 року, корінні народи становлять 8,2% населення цього регіону, зокрема в провінції Манітоба – 11%, а в Саскачевані – 10,3%.

Урбанізація корінного населення призвела до формування великих громад канадців-аборигенів у майже всіх великих містах країни, де створюються та фінансуються державою культурні центри корінних народів. Найбільші аборигенні громади знаходяться у Вінніпезі (7,2% населення міста), Реджайні (7,1%), Едмонтоні (5,4%) та Оттаві (3,5%).

3.3.Мовна ідентичність

Найдавніша відома форма сучасної англійської мови була принесена германськими поселенцями до Британії в 5 столітті нашої ери. Цю мову називали давньоанглійською або англосаксонською, і вона використовувалася протягом багатьох століть до нормандського завоювання в 1066 році.

Після цього в давньоанглійську мову почали впроваджувати французькі слова, що призвело до виникнення середньоанглійської мови, яка існувала

приблизно до 1500 року н.е., коли з'явилася ранньонова англійська. Ця форма мови зазнала значного впливу латинських вчених і письменників, зокрема Вільяма Шекспіра, який використовував латинські елементи у своїх творах. Сучасна англійська мова значною мірою сформувалася під впливом усіх цих попередніх етапів, а також багатьох інших мов, таких як грецька, іспанська, італійська, німецька та французька.

З часом у різних куточках світу виникли різні діалекти, що зумовлено географічною ізоляцією та культурними особливостями цих регіонів. Ці діалекти часто називають «англійськими» або «світовими англійськими», оскільки вони мають багато спільних рис, але водночас і суттєві відмінності. Британська англійська відрізняється від американської, американська – від австралійської, а австралійська – від індійської. Усі ці варіанти є унікальними, проте залишаються частиною однієї глобальної мовної родини.

Текстові засоби комунікації, зокрема електронна пошта, сприяли виникненню нових форм писемності, таких як чат-скорочення (наприклад, «*LOL*» або «*OMG*») і текстові скорочення (наприклад, «*и*» замість «*you*»). Ці альтернативні способи спілкування стали популярними серед молоді, оскільки дозволяють швидко передавати ідеї без потреби використовувати повні речення або дотримуватися правил граматики та орфографії щоразу, коли вони пишуть повідомлення в Інтернеті.

Розпочнемо з так званої стандартної англійської, яка вважається «класичною» формою цієї мови. Ця версія зазвичай застосовується в офіційних контекстах, таких як ділові зустрічі та академічні лекції. Загалом, її вважають правильною в більшості англомовних країн.

Найпоширенішими варіаціями англійської мови є діалекти та акценти. Ці терміни часто використовують як синоніми, але вони мають різні значення. Діалект охоплює відмінності в граматиці та словниковому запасі, тоді як акцент стосується лише вимови. Наприклад, якщо порівняти британську та американську англійську, основна різниця між цими варіантами полягає у

вимові (акцент), а не в граматичних чи лексичних особливостях (діалект).

Діалект – це варіант мови, що має свої особливості, зокрема в вимові, граматиці та словниковому запасі. Окрім національних варіантів, таких як британська чи американська англійська, у різних регіонах країн з часом сформувалося безліч регіональних діалектів.

Регіональні діалекти англійської мови характерні для конкретних географічних зон і можуть використовуватися як у неформальному, так і в офіційному спілкуванні, залежно від ситуації. Одним із прикладів регіонального діалекту є кокні, римований сленг, що виник у Лондоні, де римовані слова замінюють стандартні терміни або фрази.

Прикладів цього явища безліч по всьому світу, зокрема шотландська гельська мова в Шотландії, каджунська французька в Луїзіані та ідиш у Нью-Йорку. Кожен з цих випадків ілюструє, як можуть виникати різні мови або діалекти, коли великі громади живуть разом протягом тривалого часу.

Канадська англійська є варіантом мови, якою спілкуються в Канаді, і являє собою поєднання американського та британського стилів. Словниковий запас в основному ґрунтується на британській англійській, але містить певні американські елементи; наприклад, канадці зазвичай вживають слово «*lift*» замість «*elevator*».

Вимова в канадській англійській також має ознаки як американського, так і британського акцентів. Щодо граматики, канадська англійська, як правило, ближча до американської, ніж до британської. Наприклад, канадці часто використовують теперішній простий час для опису звичок («Я снідаю щодня»), що є більш характерним для американської, ніж для британської англійської.

Переклад між різними варіантами англійської мови може бути досить складним завданням через специфічну лексику, вимову, правопис, граматику, вживання, культурні особливості, розмовну мову та сленг, а також регіональні відмінності, характерні для кожного з варіантів.

Незважаючи на всі труднощі, пов'язані з перекладом між різними варіантами однієї мови, перекладачі можуть успішно виконувати цю роботу, якщо враховують усі ці різноманітні аспекти під час перекладу документів або спілкування. Розуміючи, як мова змінюється в різних культурах, регіонах і країнах, перекладачі зможуть краще передавати нюанси в різних стилях спілкування, що забезпечить точний переклад без непорозумінь, які можуть виникнути через мовні відмінності.

Канадська англійська має кілька характерних рис, які дозволяють її впізнати. Внаслідок своєї історії, канадський варіант англійської мови включає безліч культурно специфічних та унікальних виразів іноземного походження, які, ймовірно, можна зустріти і в інших англомовних країнах. Серед них такі терміни, як: «*Eh*» – запитання для підтвердження, «*Canuck*» – «канадієць», «*loonie*» – «монета номіналом один долар», «*toonie*» – «монета номіналом два долари», а також «*Mountie*» – «представник королівської канадської кінної поліції», та інші унікальні слова.

Під час дослідження процесу запозичення лексичних одиниць з однієї багатонаціональної мови в іншу важливо враховувати, що термін «запозичення» набуває нового значення, коли мова йде про різні версії однієї й тієї ж мови, які мають схожу фонетичну та граматичну структуру. Лексико-семантична система таких версій переважно складається з загальних елементів, що присутні в обох мовах.

Це сприяє легшій міграції лексики. Процес асиміляції запозичених слів нагадує інтеграцію неологізмів у лексико-семантичну систему. У багатьох випадках запозичені слова майже не відрізняються від національних, якщо не проводити детальний етимологічний аналіз, що можна продемонструвати на прикладі канадського варіанту англійської мови.

Перші канадизми були запозичені ранніми дослідниками та поселенцями з індіанських мов для опису предметів, які були невідомі європейцям. Найчастіше ці слова походили з алгонкінгської мови, що

належить до лінгвістичних коренів Північної Америки, зокрема племені Алгонкін.

Найбільша кількість запозичень стосувалася назв тварин, дерев, рослин і риб. Наприклад, у 1683 році Компанія *Hudson Bay* згадує про купівлю «*quickahash*» (росомаха), вартість якої становила £ 0. 10. 0. Після певних змін це слово увійшло до сучасної англійської мови. Аналогічно, французькі єзуїти в 1684 році згадують слово *resan* – представника родини горностаєвих, якого іноді називали рибакон або чорним котом. Ймовірно, це слово походить з алгонкінгської мови *rékané*. Однак його не слід плутати з терміном *resan*, що позначає різновиди горіха гікорі, який походить від алгонкінгського *rakan*.

В історичному розвитку Канади сформувалися дві основні мовні спільноти – англомовні та франкомовні канадці, які використовують канадські варіанти англійської та французької мов. Взаємодія між цими спільнотами має сенс розглядати через призму теорії національних варіантів.

Носії цих мов вступають у мовний контакт, що призводить до інтерференції національних варіантів в умовах тривалої двомовності в країні. Дослідження вченого Л. Дудника, що стосується структурного аспекту запозичень, виявило, що французькі запозичення потрапили в англійську мову через перенесення французьких моделей або повну заміну французьких морфем (для словосполук – лексем) англійськими мовними засобами.

На формування англійської мови в Канаді вплинули британська англійська, яку використовували нащадки перших переселенців з Великобританії, а також американська англійська. В результаті канадська англійська об'єднала в собі елементи обох цих варіантів.

Англійська мова в Канаді поєднує традиції британського варіанту (переважно в правопису) і американського, що значно позначається на лексиці та фонетиці канадської англійської. Хоча в меншій мірі, канадська англійська також піддається впливу інших мов, серед яких особливе місце займає французька (друга офіційна мова Канади), а також мови корінних народів і

асимільованих іммігрантських груп.

Наприклад, через цей процес в канадську англійську мову увійшли слова як *esquimaux, canoe, caribou*. Крім того, багато виразів перейшли до канадської англійської з термінології торговців хутром. Однією з відомих фонетичних особливостей англійської мови в Канаді є вимова слів французького походження відповідно до французьких правил.

Багато лінгвістів зазначають, що канадську англійську європейцям легше сприймати на слух у порівнянні з американською та британською англійською. Ця думка ґрунтується на тому, що в США, особливо в південних штатах, сильно відчувається так зване «рикання» в мовленні – гіпертрофоване «r» та «a», через що мова звучить так, ніби в ній бракує закінчень.

Великою особливістю Великої Британії є висока швидкість мовлення та наявність «носових» звуків, які дещо нагадують французьку мову. У Канаді англійська мова відрізняється відсутністю ковтання закінчень і «мовної гумки», що робить її легшою для сприйняття. Цю відносну простоту мови багато іноземців вважають перевагою еміграції до Канади.

Хоча вимова більшості слів канадської англійської мови збігається або з американським, або з британським варіантом, в *Canadian English* існує ряд особливостей, характерних саме для канадського варіанту. Канадській англійській притаманна невелика група англо-канадизмів, зокрема специфічне використання вигуку «*eh!*», який вживається в значеннях «що?», «О'кей!», «хм!» і став «притчею во язицех» для тих, хто пародіює канадське мовлення.

Окрім того, в *Canadian English* можна знайти безліч виразів, які не зустрічаються в інших варіантах англійської мови. Це зумовлено впливом французької мови, а також значною кількістю іммігрантів, які прибувають до Канади з різних європейських країн.

Діалекти, що поширені на території Канади, значно більш однорідні, ніж, наприклад, у Великій Британії. Відмінності в англійських діалектах Канади виявляються в меридіональному напрямку (зі сходу на захід). Це

пов'язано з тим, що заселення Канади відбувалося зі сходу на захід, а не з півночі на південь, як у США.

Зазвичай ці діалекти не мають суттєвих граматичних відмінностей, проте помітно різняться у вживанні слів. Наприклад, у Торонто (провінція Онтаріо) через численні демографічні, урбаністичні та економічні фактори сформувалася вимова, схожа на нью-йоркську.

У провінції Квебек існує діалект англійської мови, що виник під значним впливом французької. Кількість слів французького походження в англійській мові варіюється в різних регіонах провінції. У Монреалі англомовні жителі спілкуються приблизно так само, як у Торонто, але з певними відмінностями. Франкомовні жителі активно використовують англійські слова, проте їхня англійська може бути важкою для розуміння.

Регіон Прерій (провінції Альберта, Саскачеван і Манітоба) відомий досить однорідним діалектом, що зумовлено хорошими комунікаціями, зокрема залізничним сполученням.

Долина річки Отава (провінція Онтаріо) вирізняється значною кількістю переселенців зі Шотландії та Ірландії, що суттєво вплинуло на формування місцевого діалекту, який інші регіони Канади сприймають як сільський. Загалом, в Отаві мова дуже схожа на новоанглійську і має мало спільного з британським варіантом.

На відміну від західної Отави, у Південному Онтаріо виник яскраво виражений міський діалект. Сьогодні цей регіон є найбільш густонаселеним у країні. Важлива роль цього району на початкових етапах освоєння Канади сприяла появі ряду політичних і культурних термінів, які згодом поширилися на інші провінції Канади.

В Атлантичній Канаді, що включає приморські провінції на атлантичному узбережжі – Нью-Брансуїк, Нова Шотландія, Острів Принца Едуарда, а також Ньюфаундленд і Лабрадор, діалект канадської англійської мови нагадує мову рибалок Шотландії та Ірландії.

Особливо важким для розуміння, навіть для канадців з інших провінцій, є діалект, що використовується в Ньюфаундленді, який часто називають «острові». Цей говір отримав прізвисько «гугнявий діалект Ньюфі» (*Newfytwang*) і відзначається великою кількістю локалізмів, що вживаються переважно в контексті опису погоди та риболовлі.

Для регіону Британської Колумбії, з центром у Ванкувері, характерна висока міграція вздовж Тихоокеанського узбережжя, що призводить до значного впливу американської культури, особливо у Ванкувері. Також відчувається вплив мов корінних народів.

Арктична північ, що включає Юкон, Північно-східні території, північний Квебек та Лабрадор, відзначається запозиченнями з мови інуїтів, багато з яких увійшли до стандартної англійської, наприклад, слово *igloo* (ескімоське житло).

Найпопулярнішими містами для вивчення англійської мови залишаються Торонто та Ванкувер, хоча курси англійської також доступні в Монреалі. Вибрати мовну школу, підібрати програму та підготувати документи можна як самостійно, так і за допомогою консультантів освітніх агентств. Їхні рекомендації допоможуть знайти найкращий варіант та уникнути можливих помилок при оформленні документів для участі в програмі.

ВИСНОВКИ

Канадська англійська мова є результатом складного соціолінгвістичного процесу, що охоплює кілька століть. Її формування було значною мірою обумовлене історичними, географічними та культурними факторами. Багатомовний контекст Канади мав вирішальний вплив на розвиток канадської англійської. Контакт з французькою мовою, мовами корінних народів та мовами численних іммігрантів призвів до появи характерних мовних особливостей.

Нам вдалося досягнути всіх поставлених завдань. Спочатку ми проаналізували всю лінгвістичну літературу з досліджуваної теми, потім визначили основні соціолінгвістичні характеристики канадського англійського; з'ясували вплив соціальних факторів на мовну поведінку носіїв канадського англійського та порівняли канадський англійський з іншими варіантами англійської мови; також оцінили роль канадського англійського в процесах глобалізації та мультикультуралізму. Всю інформацію нам вдалось висвітлити в трьох розділах нашого дослідження.

У першому розділі нашої роботи було окреслено ключові поняття, які становлять основу дослідження мовних варіантів. Мовний варіант визначено як офіційно визнану версію мови, що формується на основі етнокультурних, соціальних і політичних чинників. Цей феномен розглядається як результат історичних процесів, зокрема колонізації, що призвела до виникнення нових форм мови в різних географічних та соціальних контекстах.

Дослідження продемонструвало, що мовні варіанти, хоча й відображають специфіку національних норм, залишаються частиною єдиної літературної мови, забезпечуючи її інтеграцію та розвиток у багатоваріантній системі. Особливу увагу приділено англійській мові як прикладу плюрицентричної мови, де національні варіанти формуються під впливом різних соціальних, культурних і історичних факторів, таких як британська, американська та канадська англійські.

Соціолінгвістичний підхід до вивчення мови виявився важливим для розуміння взаємозв'язку між мовою та суспільством. Він дозволяє розкрити механізми впливу соціальних умов на мовні процеси, зокрема, диференціацію мови, багатомовність і формування мовної політики. Соціолінгвістика також надає інструменти для аналізу мовної ситуації, що включає як національні, так і регіональні варіанти мови, демонструючи їхнє значення у формуванні національної ідентичності та культурної самобутності. Виявлено, що мовні варіанти не лише відображають специфіку кожної національної спільноти, але й сприяють збереженню та розвитку літературної мови як єдиної архісистеми.

Другий розділ був присвячений лінгвістичним особливостям канадського варіанту англійської мови, демонструє складність і багатогранність цього мовного феномену. У ньому проаналізовано фонетичні, лексичні та граматичні характеристики, що формують унікальний характер канадської англійської, а також впливи, які її визначають.

Фонетичні особливості канадської англійської мови зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Однією з ключових рис є вплив французької мови, який проявляється у назалізації голосних, особливій артикуляції звука "r" та специфічній вимові дифтонга "ou". Ці риси особливо помітні у східних провінціях Канади. Крім того, канадська англійська вирізняється мелодійною інтонацією, що додає їй емоційного забарвлення, та широким використанням скорочень, характерних для розмовного стилю.

Лексичні особливості канадської англійської значною мірою сформовані впливами французької мови, мов корінних народів Канади, а також британської й американської англійської. Слова, запозичені з французької, відображають культурну ідентичність, а канадизми, такі як "loonie" і "toonie", стали символами національного мовного колориту. Впливи імміграційних процесів, зокрема мов італійської, української, китайської та інших етнічних груп, додали ще більше розмаїття до лексичного складу.

Граматичні особливості канадської англійської демонструють баланс

між британськими та американськими стандартами. Це проявляється в орфографії, синтаксисі та навіть у виборі граматичних конструкцій. Вплив французької граматики спостерігається у провінції Квебек, де двомовність сприяє інтеграції деяких французьких синтаксичних структур у розмовну англійську.

Розглянуті мовні риси показують, що канадська англійська є унікальним результатом тривалого історичного та культурного взаємопроникнення різних мовних систем. Вона не тільки зберігає зв'язок із британською мовною традицією, але й відображає географічну близькість до США та тісну інтеграцію з французькою мовою. Розуміння цих лінгвістичних особливостей не лише сприяє кращому усвідомленню багатства канадської мовної культури, але й допомагає оцінити її унікальну роль у глобальному англійськомовному середовищі.

Третій розділ досліджує соціолінгвістичний статус канадського варіанту англійської мови, зокрема в контексті її стандартизації та розвитку. Канадська англійська є результатом багатьох хвиль імміграції та культурних взаємодій, що відображається у її лексичних, фонетичних і граматичних характеристиках. Мова Канади поєднує елементи британського і американського варіантів англійської, а також має унікальні риси, сформовані через взаємодію з французькою, мовами корінних народів і іммігрантськими мовами.

У соціолінгвістичному контексті канадський варіант англійської мовної культури відрізняється наявністю канадизмів, які включають унікальні лексичні одиниці та стійкі словосполучення, що використовуються лише в Канаді. Ці елементи формують специфічну мовну ідентичність, що відрізняє канадську англійську від інших варіантів. Стандартизація канадської англійської мови, що розвивається через державні та соціальні механізми, сприяє утвердженню цих унікальних рис та їх інтеграції у національний контекст.

Канада є країною з багатою культурною різноманітністю, яка поєднує різні етнічні групи та мовні спільноти, створюючи унікальне середовище для життя та розвитку. Позитивне ставлення до Канади базується на її природних красотах, високому рівні життя, безпеці та гостинності її мешканців. Міста, такі як Торонто та Монреаль, є прикладами культурного міксу, який сприяє багатому соціальному та економічному життю. Водночас ця країна зберігає свою історичну спадщину, яка має важливий вплив на політичну культуру, особливо в контексті франкоканадської спільноти та їхнього прагнення до збереження культурної ідентичності в умовах англomовної більшості. Загалом, Канаду можна охарактеризувати як країну, що поєднує різні культурні та етнічні ідентичності, підтримуючи рівність та взаємоповагу серед своїх громадян.

Мовна ідентичність англійської мови є надзвичайно динамічною та багатогранною мовною системою, яка пройшла численні етапи розвитку під впливом різних культур і народів. Від свого давньоанглійського початку, через середньоанглійську та ранньомодерну етапи до сучасної англійської мови, вона інтегрувала елементи інших мов, таких як французька, латинь, грецька та інші.

Виникнення різних діалектів, таких як британський, американський, канадський, австралійський та індійський варіанти, а також сучасні форми писемності, зокрема через електронне спілкування, свідчить про її адаптивність та змінність. Мовні відмінності між різними варіантами англійської мови, зокрема в граматиці, лексики та акцентах, є важливими аспектами для вивчення, оскільки вони відображають культурні та соціальні контексти, що визначають мовне спілкування в різних регіонах світу.

Регіональна варіативність є однією з найвиразніших рис канадської англійської. Різні регіони Канади мають свої унікальні діалекти, що відрізняються фонетикою, лексикою та граматиною. Ця різноманітність відображає різні історичні, соціальні та культурні умови розвитку різних

регіонів країни. Соціальна стратифікація також відіграє важливу роль у формуванні канадської англійської. Мова різних соціальних груп має свої особливості, пов'язані з освітою, професією та соціальним статусом.

Контактні мовні явища є невід'ємною частиною канадської англійської. Взаємодія з французькою мовою призвела до появи численних лексичних запозичень з французької, а також до змін у граматиці та синтаксисі. Мови корінних народів та мови іммігрантів також внесли свій вклад у лексичний склад канадської англійської.

Сучасні тенденції глобалізації та розвитку технологій впливають на канадську англійську, як і на будь-яку іншу мову. Нові слова та вирази, пов'язані з інтернетом, соціальними мережами та іншими аспектами сучасного життя, постійно з'являються в мові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Л. Є. Мова як визначальний чинник ідентичності української нації. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Філологічні науки. 2018. Вип. 292. С. 24 – 32.
2. Антошкіна Л. І. Соціолінгвістика : навчальний посібник. - Донецьк : ТОВ „Юго-Восток Лтд”, 2007. 360 с.
3. Брич Р. В., Білик О. І. Соціолінгвістичні особливості в англійській мові. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Київ, 2019. Т. 30 (69). № 3 Ч. 1. С. 102-105.
4. Гарасим Т. О. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Канадський варіант англійської мови. Етимологічний аспект
5. Голубовська І. О. Теорія та практика соціолінгвістичних досліджень. Київ: Логос, 2004. 284 с.
6. Девдюк І. В. Курс лекцій з історії англійської літератури (від початків до кінця XVIII ст.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2012. 84 с.
7. Дарченко Е. В. Особливості канадської англійської мови. *Вісник ЛНУ*. 2014, № 21. С. 101-113.
8. Довженко Е. В. Соціолінгвістика англійської мови. *Лінгвістичні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: V міжнар. наук.-метод. конф.* Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. С. 82-84.
9. Іваненко Л. М. Світова соціолінгвістика: розвиток та нові тенденції. Запоріжжя: ЗНУ, 2006. 420 с.
10. Івашевська В. Л. Канадські соціолінгвістичні варіанти англійської. *Соціолінгвістика: Зб. ст. VII міжнародної наукової конф.* Івано-Франківськ: Плай, 2010. С. 7-8.
11. Карасик В. І. Лінгвістика особистості. *Науковий вісник*

Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 1996. № 21. Т. 1. С. 3-16.

12. Карасик В. І. Мовне коло: особистість, концепти, дискурс. Київ: Гнозис, 2004. 390 с.

13. Каронська А. В. Лінгвістика як соціальний дискурс. Актуальні проблеми сучасної іноземної філології: *Студентський науковий вісник*. Рівне, 2022. С. 10-13.

14. Коваленко І. А. Мова та соціум. Соціолінгвістичні перспективи. Київ: Вища школа, 2022. 399 с.

15. Коробка А. Ю. Соціолінгвістика та соціальна теорія. Суми: Сумський державний університет, 2014. С. 530 с.

16. Косенко Ю. В. Соціальне розташування англійської в умовах глобалізації. *Філологічні трактати*. Суми, 2020. Т. 7, № 4. С. 37-43.

17. Масенко Л. Т. Нариси із соціолінгвістики. К : Видавничий дім “КМА”, 2010.-243 с.

18. Мацюк Г. П. Прикладна соціолінгвістика : Питання мовної політики. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 212 с.

19. Олікова М. О. Словник соціолінгвістичних та етнолінгвістичних термінів / М. О. Олікова, А. А. Семенюк, О. М. Тарнавська. - Луцьк : РВВ. Волин, нац. ун-ту імені Лесі Українки, 2010. - 364 с.

20. Савченко І. І. Ідентифікація мови. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. 184 с.

21. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава; Київ: Довкілля, 2008. 713 с.

22. Сміт Д. Ентоні. Національна ідентичність. – К.: Основи, 1994. С. 223

23. Bailey R. *Sociolinguistics: A Critical Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2012. 350 p.

24. Bakar P. *Dialects in contact*. New York.: Wiley Blackwell, 2012. 514 p.

25. Barkel A. *Linguistic consequences of language contact and bilingualism*.

Routledge. Berlin: *Mouton de Gruyter*, 2000. P. 24-28.

26. Barnsly B. Communication and culture in urban Kanada: Continuity and change in their lives. New York: Macmillan, 2023. P. 9.

27. Barsalou L.W. Sociolinguistic theory: Linguistic variation and its social significance. Hillsdale: Laurence Erlbaum, 2021. 174 p.

28. Bartsch R. Bilingualism and language variation. Berlin: *Mouton de Gruyter*, 2003. P. 69-75.

29. Basile P. Bilingualism. *Proceedings of the First Italian Conference on Computational Linguistics CLiC-it 2014 & the Fourth International Workshop EVALITA*. 2024, P. 40-42.

30. Batison G. An introduction to contact linguistics. New York: Hampton Press (NJ), 2023. 220 p.

31. Bigram C. The International Corpus of English: Canada. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 257 p.

32. Bigger Z. Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication. *Journal of Language and Literature*. 2014. №5 P. 121-125.

33. Brown G. An Introduction to Sociolinguistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 288 p.

34. Brugman C., Hymes G. American English: Dialects and Variation. New York : Mouton de Gruyter, 2006. P. 109-140.

35. Cristal D. English as a global language. Cambridge University Press, 1997. Second edition 2003.

36. Davils A. The Sociolinguistics of English in Canada. Ottawa: National Library of Canada, 2005. 312 p.

37. Devis F. Understanding Canadian English. Chicago: University of Chicago Press, 2021. P. 280-287.

38. Emel J. Language and Identity in Canada: Social and Linguistic Impacts. *Polity Press*, 2001. P. 40-59.

39. Ferguson C. Language and Identity in Canada: A Sociolinguistic

Perspective. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2012. 248 p.

40. Gage J. Exploring Canadian Language and Culture. Vancouver: UBC Press, 2013. 247 p.

41. Haiman D. Canadian English and Linguistic Identity. *Polity Press*, 2001. P. 40-59.

42. Haver S. Language and Society in Canada. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2011. 212 p.

43. Hymes D. Foundations in Sociolinguistics : An Ethnographic Approach. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1981. - 246 p.

44. Jackendoff R. Patterns in the minds. Language and human nature. New York: Harvester Wheatsheaf, 2020. 246 p.

45. Jorgensen M. Exploring Dialect Variation in Canada. Ottawa: University of Ottawa Press, 2010. 198 p. Joseph J. E. Identity and Language / J. E. Joseph // Encyclopedia of Language and Linguistics; [K. Brown ed.-in-chief]. Second Edition. Oxford : Elsevier Ltd., 2006. – Vol. 13. P. 486-492

46. Karmis E. Canadian English and its Varieties: Sociolinguistic Perspectives. Toronto: University of Toronto Press, 2014. 355 p.

47. Kavendish E. The Dialects of Canada: Sociolinguistic Perspectives. *Journal of Communication*, 2021. P. 115.

48. Langacker R.W. Language and Identity in the Canadian Context. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2002. 395 p.

49. Langli M. The Dynamics of Language Variation in Canada. London: Routledge, 2020. 138 p.

50. Lakoff G. Johnson M. The Canadian Identity and Language Change. Chicago: University of Chicago Press, 2021. 242 p.

51. Laurel J. B., Brinton D. M. The Linguistic Structure of Modern English. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2010. 447 p.

52. Mesthrie R. Identity and Language Concise Encyclopedia of Sociolinguistics; [R. Mesthrie ed.-in-chief, University of Cape Town, South Africa,

Consulting Editor R. E. Asher]. University of Edinburgh, UK. Elsevier. 2001. P. 165–169.

53. Meyerhoff M. *Introducing Sociolinguistics*. Abingdon : Taylor&Francis e-Library, 2006. - 320 p.

54. Olikova M. A. *Sociolinguistics : навчальний посібник для студентів та аспірантів*. К. : ІЗМН, 1997. 144 с.

55. Pavilens E. Canadian English: A Sociolinguistic Study. *Annual Review of Political Science*. 2001. Vol. 10. P. 103-126.

56. Rogers L. *Canadian English: An Exploration of the Linguistic Landscape*. Toronto: University of Toronto Press, 2014. 290 p.

57. Smith C. *Sociolinguistics in Canada: A Comprehensive Guide*. Toronto: UTP, 2014. 412 p. Svidler A. Canadian English: A Critical Introduction. *American Sociological Review*, 1997. P. 41.

58. Wardhaugh R. *An Introduction to Sociolinguistics / Ronald Wardhaugh // Oxford : Blackwell Publishing, 2006. - 418 p.*

59. Walker James A. *Canadian English A Sociolinguistic Perspective*, 2015

60. Wierzbicka A. *Język – umysł – kultura. Wybór prac pod red. J. Bartmińskiego*. Warszawa 1999.

61. Williams J. *The Language of Identity in Canada*. Vancouver: UBC Press, 2015. 332 p.

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти УМСФ**

Я, Величко Вікторія Андріївна, студентка 2-го курсу магістратури, форми навчання денна, факультету Економіки бізнесу та міжнародних відносин, спеціальність 035 Філологія(переклад), освітньо-професійна програма Германські мови та літератури(переклад включно), перша – англійська, адреса електронної пошти velichko.vika2002@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Соціолінгвістичні аспекти канадського варіанта англійської мови» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, щовизначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Величко В. А.